

سالم اسلامی تربیه نمودن افراد سالم بکار است تا اینکه حصول رضای خداوند (ج) «هدف نهانی» بدست آید.

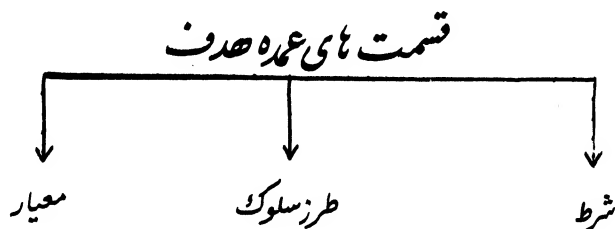
۲ - هدف عمومی؛ نتیجه پیش بینی شده عام یک موضوع و یا مضمون را هدف عمومی گویند مثلاً نتیجه تدریس عام یک مضمون، کتاب، باب و فصل.

۳ - هدف خصوصی؛ نتیجه خاص سنجیده شده قبلی یک موضوع را هدف خصوصی گویند مثلاً در مضمون ریاضی

شمردن اعداد از ۰ - ۴، در مضمون پشتو (ح - حج) در مضمون دینیات موضوع درسی

(وضو) و در مضمون تعلیم القرآن «حرکات» که هر کدام آن موضوع خاص درسی بوده و بهر کدام آن هدف آموزشی خاص دارد.

قسمت های عمده هدف آموزشی :- هر هدف آموزشی دارای سه قسمت عمده بوده که در گراف ذیل نشان داده می شود:

۱ - شرط :- عبارت از آن محدود است که شاگردان یک سلسله فعالیت را در آن محدوده انجام میدهند.

۲ - طرز سلوک :- عبارت از مجموعه فعالیت های است که اجزای آن فعالیت را از شاگردان توقع میرود مثلاً نوشتن، خواندن، معنی کردن

۳ - معیار :- عبارت از درجه است که به واسطه آن اجرای سلوک صورت میگیرد یعنی اندازه یادرتبه درست و صحیح اجرا کردن فعالیت را معیار میگویند.

طرز درست نوشتن يك هدف :

برای اینکه يك هدف خوب واضح و مكمل باشد برای نوشتن آن يك طريقه و روش مشخص به كار بوده تا با رعایت آن بطور صحيح و مناسب نوشته شود. نکات عمده که در نوشتن يك هدف خوب باید مراعات شود قرار ذیل است .

۱ - هدف باید بواسطه معلم از طرف شاگردان نوشته شود.

۲ - در نوشتن يك هدف باید به عوض كلمه فهمیدن ، دانستن ، اجرای فعالیت و فعل شاگردان ذكر شود .

۳ - در نوشتن يك هدف باید تمام قسمت های عمده آن مراعات شود " شرط ، سلوك و معيار داشته باشد .

۴ - وقت هدف و ارزیابی باید مساوی باشد .

۵ - طوریكه هدف عبارت از حصول تمام فعالیت ها بوده باید طوری منظم شود تا بمشاهده آن پلان درسی و ارزیابی خط و سیر خود را پیدا نموده و خود را به آن برساند .

غلطی های عمده که در نوشتن اهداف رخ میدهد :

۱ - يك غلطی عمده که در نوشتن هدف رخ میدهد ، این است كه فعالیت معلم در آن ذكر شده نه از شاگردان . مانند مثال های ذیل :

الف :- معلم بتواند به بحث گردان زمان ماضی را تدریس نماید " ع "

ب :- شاگردان بتوانند سه جمله حال را ساخته بعد آنرا بصورت صحيح به ماضی تبدیل نمایند " ص "

در مثال های بالا فقره " الف " از فعالیت معلم ذكر شده و در فقره " ب " فعالیت شاگردان بیان شده است .

۲ - غلطی دیگر در نوشتن هدف این است كه بیان كننده عملیه آموزش شاگردان میباشد نه بیان

کننده فعالیت شاگردان . یعنی اینکه در آن ساحت " فهم " شاگردان شامل بوده نه ساحت فعالیت و کار عملی شاگردان . مثلاً :

الف ۱- شاگردان باید نواقص نظریات کمونیزم و اتحاد را بفهمند . « غ »

ب ۲- شاگردان بتوانند نواقص عمده نظریات فاسد کمونیزم را بیان نمایند . « ص »

۳- یک غلطی دیگر در نوشتن یک هدف اینست که مطلب هدف به شکل است نامعلوم و مجهول خواسته میشود نه به شکل یک مطلب که دارای حد معین باشد . مثلاً :

الف ۱- شاگردان باید مرکز ولایات افغانستان را بدانند « غ »

ب ۱- شاگردان باید نام های مرکز ۲۹ ولایت افغانستان را گرفته بتوانند « ص » که در مثال های فوق در فقره (الف) تنها به مطلب موضوع توجه گردیده است و در مثال « ب » تاکید و توجه زیاد بالای نتیجه آموزش صورت گرفته و هم تا حدی مطالبه از نمایش انجام فعالیت شاگردان بعمل آمده نه به شکل یک مفهوم نامعلوم و مخفی .

بطور مثال برای قرائت قرآن شریف چنین هدف مینویسیم :

شاگردان بتوانند ۴ آیت شریف از سوره آل عمران را بدون غلطی قرائت نمایند .

شرط	معیار	طرز سلوک
-----	-------	----------

ضرب اعداد یک رقمی :

شاگردان بتوانند از چهارده هشت سوال ضرب اعداد یک رقمی ، ۶ سوال آهرا حل نمایند .

شرط	معیار	طرز سلوک
-----	-------	----------

اکنون برای اینکه مطلب خوب واضح و روشن شده باشد در مثال ذیل که یک هدف آموزشی است سه قسمت آنرا مطالعه مینمائیم :

مثال ۴- در مضمون ساینس صنف چهارم ، موضوع درس ، نبات .

هدف :- از طرف شاگردان نشان دادن یک نبات و معرفی کردن تمام قسمت های آن

طرز سلوک	شرط	طرز سلوک	شرط
----------	-----	----------	-----

در صورتیکه بیش از سه غلطی نداشته باشند و این فعالیت در مدت ۵ دقیقه به انجام برسانند.

معیار / شرط

معیار

از مثال فوق استنباط میگرد که هرگاه یک هدف یکی از سه قسمت فوق « شرط ، سلوک ، معیار » نداشته باشد آن هدف یک هدف کامل نیست.

در مورد وقت باید گفته شود که گاهی معیار و گاهی شرط محسوب میگردد و این به معلوم تعلق دارد که کدام شکل آنرا بکار می برد یعنی هرگاه وقت برایش اهمیت زیاد داشته باشد در آن صورت شرط و اگر جبرای فعالیت بطور صحیح و درست آرزوی وی باشد معیار است ، مثلاً در امتحان کانکور وقت شرط است و در اکثری ارزیابی های درسی وقت معیار محسوب میشود. پس گفته میتوانیم که یک هدف خوب آنست که اجزای ذیل در آن واضح بیان شده باشد.

مثال :

شاگردان در آخر درس درباره چه ؟ ، چه بکنند ؟ ، در چه قدر وقت ؟ ، و به کدام اندازه ؟
مثلاً : شاگردان بتوانند در آخر درس اعداد یک رقمی را از هم دیگر تفریق نموده از جمله ۴ سوال

طرز سلوک

شرط

شرط

سه سوال آنرا بدون کدام غلطی در مدت ۵ دقیقه حل نمایند.

شرط

معیار

معیار

فصل سوم

پلان درسی

این یک حقیقت آشکار و روشن است دامی بینیم که در جهان هر موجود زنده برای بقای حیات خود تلاش، کار و فعالیت مینماید. مثلاً حیوانات برای پیداکردن رزق و روزی به چرگاه میروند و پرندگان برای بدست آوردن دانه و ساختن آشیانه گاهی در یک باغ یا جایی و گاهی در جایی دیگر پرواز مینمایند، انسان هم برای بهبود زندگی دینی و اخروی خود جد و جهد مینماید. در اینجا یک سوال پیدامی شود و آن اینکه فرق انسان و حیوان چیست؟

جوابش اینست که بین انسان و حیوان فرق های زیاد موجود است که از جمله آنها یک فرق عمده و اساسی این است که خداوند (ج)، به انسان قوه تعقل، تفکر و تصور داده به همین ترتیب برای آباد کردن زمین و در باره آن قدرت فکر کردن و تصور نمودن را نیز نصیبش گردانیده است این بخاطر اینکه انسان اعمال خود را قبل از اجرا کردن تحلیل نماید تا به هدف «نتیجه» برسد که در اصطلاح معاصر، طرح ذهنی قبل از عمل را پلان «تدبیر» گویند.

پلان :

پلان در لغت تدبیر، منجس و تصمیم گیری برای اجرای یک کار را گویند و در اصطلاح پلان عبارت از طرح و یا نقشه ذهنی است که برای انجام یک کار فعالیت های آنرا تنظیم مینماید.

تعریف پلان درسی :

پلان درسی عبارت از آن طرح و یا نقشه ذهنی بوده که از طرف معلم تمام فعالیت های معلم و شاگردان که در یک ساعت درسی انجام میدهند، بخاطر احراز آن درج شده باشد.

فواید عمده و وظایف پلان درسی :

یک پلان درسی وظایف و فواید عمده ذیل را داراست :

- ۱ - ترتیب و تنظیم نمودن خوب مواد و مطالب مغلق و پیچیده .
- ۲ - استفاده از روش های مختلف در تدریس .
- ۳ - سهیم ساختن شاگردان در فعالیت های درسی .
- ۴ - با معلم کمک می نماید تا به ارتباط درس مواد مناسب تهیه نماید
- ۵ - با معلم کمک می نماید تا به اطمینان خاطر تدریس نموده و برای شاگردان موثر باشد .
- ۶ - معلم را در تدریس به هدف می رساند .

نکات و مراتب اساسی در ساختن پلان درسی :

در ساختن یک پلان درسی باید مراتب اساسی ذیل در نظر گرفته شود .

- ۱ - مطلب و مقصد درس :- که آیا در وقت تدریس به هدف نزدیک می شویم و یا از آن فاصله می گیریم
- " معلم باید بداند که کجا می رود "
- ۲ - پیدا کردن موقف و یا سطح دانش شاگردان و به سبب شاگردان تدریس نمودن .
- ۳ - انتخاب روش های تدریس :- استفاده از روش های مناسب درسی در تدریس .
- ۴ - ارزیابی :- برای اینکه دریا بسیم آیا به هدف رسیده ایم یا خیر ؟

مراحل پلان درسی :

یک پلان درسی دارای مراحل ذیل است :

I - مقدمه :

الف :- ترتیب و تنظیم صنف :

که در این قسمت جزای ذیل شامل است .

سلام ، احوال پرسی ، دیدن نظافت ، گرفتن حاضری ، ترتیب نمودن مواد درسی ، تنظیم شگردان در صنف ، دیدن کار خانگی ، تولید انگیزه .

ب :- ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن با درس جدید .

II :- حبه یان درس جدید :- که درین قسمت احبه ای ذیل شامل است .

الف : معرفی عنوان درس جدید و نوشتن آن بالای تخته سیاه .

ب : قرائت درس جدید از روی کتاب .

ج : مطالعه خاموشانه درس جدید و حل نمودن لغات جدید .

د : تشریح درس جدید و تاکید نمودن بالای نکات مهم و عمده آن و انجام دادن بعضی فعالیت ها

تعیین شده لازم و مناسب بواسطه معلم و شاگردان که استاد قبلاً در پلان خود آنها را در نظر گرفته

است مانند مشق ، تمرین ، کار عملی و غیره

ه : ارزیابی درس جدید .

و : خلاصه نمودن درس جدید .

ز : دادن وظیفه خانگی .

نمونه یک پلان درسی

پلان درسی

— مضمون — موضوع — تاریخ	— معلم — صنف — مدرسه اهداف:
-------------------------------	--------------------------------------

وقت	فعالیت های درسی / اسلوب	مواد
تقسیم نمودن مناسب وقت برای فعالیت ها	<p>I، مقدمه :</p> <p>الف : ترتیب و تنظیم صنف</p> <p>ب : ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن با درس جدید .</p> <p>II، جبریان درس جدید :</p> <p>الف : فعالیت های معلم .</p> <p>ب : فعالیت ها شاگردان .</p> <p>ج : روش های درسی .</p> <p>د : خلاصه و ارزیابی</p> <p>ه : وظیفه خانگی</p>	تهیه نمودن مواد مناسب درسی به ارتباط موضوع

ارزیابی :-

تبصره :-

پلان عمومی

استادان محترم برای شما بهتر معلوم است که هر انسان برای احببای یک کار هدف خاص دارد و برای اینکه به هدف خود برسد با خود فکر و سنجش مینماید و بعد از آن عملاً اقدام میکند، هرگاه کسی بدون سنجش قبلی شروع به احببای یک کار نماید شاید از آن نتیجه مطمئن و مطلوب اخذ کرده نتواند و نیز به هدف خود هم نخواهد رسید.

به همین ترتیب در ساحت تعلیم و تربیه اگر یک معلم برای تدریس خود پلان مستظمند داشته باشد شاید اهداف تعلیم و تربیه قسمی که لازم است بر نرسد و معلم با مشکلات زیادی مواجه خواهد شد. پس برای معلمان ضرور است که سخت ساختن پلان را یاد گرفته و بعد عملاً از آن استفاده نمایند. طوریکه در صفحات گذشته کتاب راجع به پلان درسی بعضی معلومات لازم و ضروری برای خوانندگان محترم تقدیم شد، اکنون میخواهیم بطور عمومی و ارفع نمائیم که پلان درسی از لحاظ وقت بر چند قسم است و بعد در مورد ساختن پلان عمومی میخواهیم معلومات لازم را تقدیم نمائیم.

پلان درسی از لحاظ وقت به سه قسم است :

۱ - پلان درسی طویل المدت " پلان درسی سالانه "

۲ - پلان درسی متوسط المدت " پلان درسی موضوعی "

۳ - پلان درسی قصیر المدت " پلان واحد درسی "

تعریف پلان درسی عمومی سالانه :

پلان درسی عمومی عبارت از طرح و نقشه همان مفاهیم عمومی بوده که معلم در آن فعالیت های آینده خود را درج و در حبر بیان سال تعلیمی مطابق آن جهت به سر رسانیدن نصاب تعلیمی یک مضمون از آن استفاده مینماید.

فواید و اهمیت ساختن پلان عمومی :

- ۱ - تنظیم تدریس طویل المدت .
- ۲ - تهیه نمودن مواد برای تدریس .
- ۳ - تقسیم نمودن موضوعات درسی به تناسب وقت .
- ۴ - پیدانمودن و دریافت طرق و راه های خوب بنا بر ارتباط موضوعات و مطالب درسی .
- ۵ - برای معلم واضح بودن طرز العمل طویل المدت .
- ۶ - نگهداشت پروسه منظم و مطمئن آموزش و پرورش برای شاگردان .
- ۷ - دریافت طریقه های مؤثر و مناسب تدریس .

نکات عمده که در ساختن پلان عمومی باید در نظر گرفته شود :

طوریکی ساختن پلان عمومی طرق و اقسام زیاد دارد ولیکن ما در اینجا ساختن پلان عمومی درسی (سالانه) را بطور نمونه بشکل جدول واضح و ترتیب کرده ایم تا استادان محترم با در نظر داشت نکات مهم آن باید پلان درسی سالانه خود را ترتیب و تهیه نمایند .

فصل اول

تعلیم و تربیه

(آموزش و پرورش)

عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ﴿۵﴾ (سوره علق، پاره ۳۰ آیه ۵)

ترجمه: آموخت انسان را خداوند، آنچه را که نمیدانست.
طوری که برای زندگی خوب و بهتر در یک جامعه، به علم و دانش ضرورت است، پس برای نیل به این هدف، باید اطفال خود را تعلیم و تربیت درست بدهیم، فلینذا سوال را چنین مطرح میکنیم:

تعلیم و تربیه چیست؟

تعلیم و تربیه (Education)، عبارت از انجام یک سلسله فعالیت های است که توسط نسل جوان موجوده برای نسل های آینده و یا آنانی که تا الحال برای زندگی اجتماعی خوب آماده نیستند صورت میگیرد.

هدف این فعالیت بکار انداختن و پرورش دادن افکار ذهنی و آماده ساختن شرایط مادی و معنوی مطابق به خواسته های مقتضی جامعه در زندگی میباشد. تعلیم و تربیه یا آموزش و پرورش از لحاظ مفهوم علمی اش با هم نزدیک است و از نگاه تلفظ و بیان، کلمه تعلیم بر تربیه مقدم میباشد، لکن در عمل تربیه بر تعلیم مقدم بوده که جدائی آنها از هم دیگر هیچ امکان ندارد. بلکه لازم و ملزوم همدیگر میباشد.

تکات حمده کہ باید در اختق پلان دی عمومی (سالانہ) برای تدریس مضمون در نظر گرفت شود۔ سال : ۱۹۸۹ ع
ش ۱۳۶۸ هـ

[illegible]

پلان عمومی سالانه : مضمون حساب صنف اول سال ۱۳۸۹ - ۱۳۹۰ م

ملاحظات	نور				محل				حوت				دلو				حدی				قوس				عقرب				میزان				سند				ایام هفته	بروج
	۵	۴	۳	۲	۱	۵	۴	۳	۲	۱	۵	۴	۳	۲	۱	۵	۴	۳	۲	۱	۵	۴	۳	۲	۱	۵	۴	۳	۲	۱								
روزهای رخصتی	۲۹	۳۰	۱۵	۸	۱	۳۵	۱۸	۱۱	۴	۰	۲۶	۱۹	۱۲	۵	۰	۳۸	۲۱	۱۴	۷	۰	۳۰	۲۳	۱۶	۹	۰	۲۷	۲۰	۱۳	۶	۰	۲۹	۲۲	۱۵	۸	۱	۰		
روزهای امتحان	۲۰	۲۳	۱۶	۹	۲	۲۶	۱۹	۱۲	۵	۰	۲۷	۲۰	۱۳	۶	۰	۲۹	۲۲	۱۵	۸	۱	۰	۳۴	۲۷	۲۰	۱۳	۶	۰	۳۶	۲۹	۲۲	۱۵	۸	۱	۰	۰			
یک روز باقی برای آمادگی امتحان	۳۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱		
رخصتی معلم	۰	۲۵	۱۸	۱۱	۴	۰	۲۸	۲۱	۱۴	۷	۰	۳۰	۲۳	۱۶	۹	۰	۳۲	۲۵	۱۸	۱۱	۴	۰	۳۴	۲۷	۲۰	۱۳	۶	۰	۳۶	۲۹	۲۲	۱۵	۸	۱	۰	۰		
تمام سال تعلیمی ۱۳۹۹ روز	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰		
تمام سال تعلیمی ۱۳۹۹ هفته	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰		
جمع	۲	۴	۴	۴	۴	۳	۴	۴	۳	۱	۳	۴	۳	۴	۳	۰	۴	۴	۴	۴	۳	۰	۴	۴	۳	۴	۳	۴	۳	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۰	۰	

پلان درسی فصل اول مضمون حساب صنف اول

ماه	م	ب	ب	ب	ب	ب	ب	ب
فصل	۰	۱	۱	۱	۰	۰	۰	۰
صفحه	۰	۱	۱	۱	۰	۰	۰	۰
موضوع	تعارف با شاگردان	نشان دادن صف و از ا تا ۲ شمار کردن	از ۱- ۴ شمار کردن	از ا تا ۵ شمار کردن	۰	۰	۰	۰
ساعات	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۴	۰
تاریخ	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۰	۰
فصل	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۰	۰
صفحه	۲	۲	۲	۲	۰	۰	۰	۰
موضوع	از ۱- ۶ شمار کردن	از ا تا ۷ شمار کردن	از ا تا ۸ شمار کردن	از ا تا ۱۰ شمار کردن	۰	۰	۰	۰
ساعات	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۴	۰
تاریخ	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۰	۰
فصل	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۰	۰
صفحه	۲	۳	۳	۳	۰	۰	۰	۰
موضوع	بواسطه انگشتان از ۱- ۳ شمار کردن	بواسطه انگشتان از ا تا ۴ شمار کردن	بواسطه انگشتان از ا تا ۵ شمار کردن	بواسطه انگشتان از ا تا ۶ شمار کردن	۰	۰	۰	۰
ساعات	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۴	۰
تاریخ	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۰	۰
فصل	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۰
صفحه	۴	۴	۴	۴	۰	۰	۰	۰
موضوع	بواسطه انگشتان از ۳- ۷ شمار کردن	بواسطه انگشتان از ۴ تا ۸ شمار کردن	بواسطه انگشتان از ۵ تا ۹ شمار کردن	بواسطه انگشتان از ۶ تا ۱۰ شمار کردن	۰	۰	۰	۰
ساعات	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۴	۰
تاریخ	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۰	۰
فصل	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۰	۰
صفحه	۵	۵	۶	۶	۰	۰	۰	۰
موضوع	از ا تا ۳ نوشتن اعداد از روی شکل	نوشتن اعداد ۴ و ۵ از روی شکل	نوشتن اعداد ۶ و ۷ از روی شکل	نوشتن اعداد ۸ و ۹ از روی شکل	۰	۰	۰	۰
ساعت	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۴	۰
تاریخ	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۰	۰
فصل	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۰	۰
صفحه	۷	۷	۷	۷	۰	۰	۰	۰
موضوع	ترتیب نوشتن اعداد از ا تا ۳	ترتیب نوشتن اعداد از ۴ تا ۵	ترتیب نوشتن اعداد از ا تا ۸	ترتیب نوشتن اعداد از ا تا ۱۰	۰	۰	۰	۰
ساعت	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۴	۰
تاریخ	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۰	۰

پلان درسی فصل اول مضمون حساب صنف اول

ماه	ایام	یکشنبه	دوشنبه	سه شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	جمعه	مجموع ساعات
میزان	فصل	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰
	صفحه	۸	۸	۰	۰	۰	۰	۰
	موضوع	حل تمرین	حل تمرین	۰	۰	۰	۰	۰
	ساعات	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰
	تاریخ	۲۹	۳۰					۲
مقرب	فصل	۰	۰	۱	۱		۰	
	صفحه	۰	۰	۸	۸		۰	
	موضوع	۰	۰	حل تمرین	حل مشکلات عمومی شگردان		۰	
	ساعات							۲
	تاریخ			۱	۲	۳	۴	
	فصل							
	صفحه							
	موضوع							
	ساعات							
	تاریخ	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	
	فصل							
	صفحه							
	موضوع							
	ساعات							
	تاریخ	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	
	فصل							
	صفحه							
	موضوع							
	ساعات							
	تاریخ	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۰

پلان درسی

مضمون: نقد (کنزالدقایق)

موضوع: پاکی چاه

تاریخ: ۱۳۶۸/۱۲/۱۵

معلم: عبدالحجیب

صنف: ششم

مدرسہ: امام ابوحنیفہ (رح)

اهداف: شاگردان در آخر درس بتوانند کہ پنج مسئلہ پاکی چاه را بطور صحیح بیان نمایند .

وقت	فعالیت های درسی را اسلوب	مواد
۵ دقیقه	۱- مقدمہ :- الف) ترتیب و تنظیم صنف: سلام و احوال پرسی (شاگردان عزیز چه حال دارید؟ کسی مریض نیست) . دیدن نظافت، گرفتن حاضری کتاب دیدن وظیفہ خانگی (پرسان از درس گذشتہ، بشکل ارزیابی طور ذیل صورت میگیرد)	تختہ
۵ دقیقه	ب) ارزیابی درس گذشتہ :- اسد جان! درس گذشتہ ما چه بود؟ جواب: پاکی چاه بود. « شاد باش! » محمود جان در درس گذشتہ چه خواندہ بودید؟ جواب: ہر گاہ یک یا دو بشقل شتر یا گوسفند در بین چاہ افتادہ باشد آب چاہ مردار نمی شود. « آفرین ». سلام جان صفحہ ۴ کتاب تا نرا باز کنید جلد دینِ حُ البیرو... راتا آخر بخوانید و ترجمہ کنید!...	تختہ پاک تباشر کاغذ قلم
۲ دقیقه	۲- حہدیانہ درس حہدینہ :- شاگردان عزیز آیا در چاہ بعضی چیزهای دیگر ہم میافتد کہ آب چاہ را ناپاک و پلید سازد؟ بلی! و بگفتن بسم اللہ الرحمن الرحیم این عنوان بالای تختہ نوشتہ شود. « مسئل دیگر ی پاکی چاہ »	
۱۰ دقیقه	کارگروپی :- شاگردان عزیز شما حالا بہ پنج گروپ (۶) نفری تقسیم شوید من درین کاغذ ۵ سوال را تحریر نمودہ ام شما یک نفر را بجث سرگروپ تعیین کنید	

و بالای سوالات بطور مشترک مشوره نمائید و سرگروپ آنرا بنویسد بعداً این
کاغذ را برای من بدهید!

سوالات :

۱ - هرگاه در چاه موش مرده باشد برای پاکي چاه چه بايد کرد ؟

۲ - اگر در بين چاه کبوتر مرده باشد برای " " " " ؟

۳ - اگر در چاه گوسفند مرده " " " " " " ؟

۴ - اگر در چاه حيوان آماکس کرده باشد " " " " " " ؟

۵ - اگر حيوان در چاه شاريده و پاشيده باشد " " " " " " ؟

نتيجه کارگروپي : به پاس مشوره و سکري نتايج کارگروپ را ارزيايي و آنرا بالای

۵ دقيقه سخته سياه ، يا کاغذ سفيد نوشته مينمائيم . کتاب

شاگردان عزيز حال کتاب هايتان را باز نمائيد ! زمري جان ! در ص ۱۵

۵ دقيقه سطر سوم را بخوان ! « وعشرون دلواً وسطاً ... » شاد باش !

آفرين ! اسم جان يك جمله را شما بخوانيد تا آخر .

خوب شاگردان عزيز اکنون من براي تان ترات ميکنم ، شما به کتاب هايتان نگاه

کنيد ! « قرائت از طرف معکم »

۱۰ دقيقه شاگردان عزيز ! اکنون به اين چارت متوجه شويد که من آنرا برای شما ترجمه نمائيم

، بعداً توسط شاگردان ترجمه شده : زلمي جان ! يك جمله را بخوانيد و ترجمه نمائيد !

محمود جان ! شما بخوانيد تا آخر .

۲۰ دقيقه خلاصه درس : - درس امروزي ما اين بود که : هرگاه در چاه موش مرده باشد

آنجا يک
بالای
آن درس
جسديده
نوشته
شده باشد

بیت (۲۰) دلو وسط اگر کبوتر بمیرد ۴۰ دلو وسط اگر گوسفند بمیرد و یا حیوان دیگر در آن آماس نموده و یا شاریده باشد در صورت امکان تمام آب چپ و اگر امکان نداشته باشد باید ۲۰۰ دلو وسط آب را از چاه بیرون نمایم
 ارزیابی : رفیع جان ! هرگاه در چاه موش مرده باشد برای پاک کردن چاه چه باید کرد؟

اسلم جان ! شما یک جمله از متن کتاب را خوانده ترجمه نمایید ! سیف اللہ شعا ؟
 (دقیقه و وظیفه خانگی :- شما که خانه رفتید جوابات سوالات ذیل را از ملا امام مسجد یاد گرفته کدمن آنرا نزد از شمای پرسم .

۱- هرگاه در چاه دو موش مرده باشد برای پاک کردن چاه چه باید کرد؟

۲- هرگاه در چاه پنج موش مرده باشد برای پاک کردن چاه چه باید کرد؟

ومن الله التوفیق

ارزیابی :-

تبصره :-

پلان درسی

مضمون : حساب
 موضوع : شمار کردن اشیاء (۴ تا ۱۰)
 تاریخ : ۱۳۶۸/۱۲/۱۵

معلم : میرزا محمد
 صنف : اول
 مدرسه : ابوحنیفه (رح)

اهداف : شاگردان در آخر درس بتوانند :

الف : بگویند که صفر یعنی چه ؟

ب :- از یک تا چهار (۱-۴) ، اشیاء و اشکال را بشمارند و این فعالیت را ۸۰٪ درست انجام دهند .

وقت	فعالیت های درسی / اسلوب	مواد
۵ دقیقه	۱- مقدمه :- ترتیب و تنظیم صنف :- سلام و احوال پرسی ، درست و منظم شدن شاگردان ، ترتیب مواد و لوازم درسی ، دیدن نظافت ، گرفتن حاضری ، دیدن وظیفه خانگی «سوالات راجع به مدرسه ، صنف ، معلم مواد و لوازم درسی»	

۵ دقیقه

ب) ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن با درس جدید : نشان دادن و پرسش

نمودن بعضی اشیاء مانند : این چیست ؟ ج :- این تباشیر است . . این چیست ؟ تحت
ج :- این مسم است . بالای مسم چه میکنیم ؟ ج :- خط مینویسیم ، دیگر بالای
آن چه میکنیم ؟ ج :- حساب رامی نویسیم .

تباشیر
تخته پاک

کتاب

۲ دقیقه

۲- جریان درس جدید :

چاقو

قلم

دکافه

قطی

برگها

سنگریزه

بوتل

س :- توسط قلم انسان چه میکند ؟ ج :- خط مینویسد . س :- دیگر چه میکنند ؟
ج :- حساب رامی نویسند . س :- حساب را چه میگویند ؟ ج :- شمار کردن را
میگویند . بسیار خوب . درس ما و شام امروز شمار کردن از (۰ تا ۴) است .
نوشتن عنوان بالای تخته سیاه گفتن « بسم الله الرحمن الرحيم »

نشان دادن صفر ، بدست گرفتن چاقو برای ش گردان و چنین پرسیدن : دست
من چیست ؟ ج :- چاقو است . بعد دور نمودن چاقو از دست . اکنون در دست
من چیست ؟ ج :- چیزی نیست . خوب در حساب میگوئیم در دست من صفر
چاقو است « در دست من هیچ چاقو نیست » این حالت را در حساب صفر میگویند
به همین ترتیب مثالهای دیگر هم باید داده شود .

بعد نشان دادن یک قلم که این چیست ؟ ج :- قلم است . چند قلم است ؟
یک قلم است . به همین ترتیب بالای چند نفر تکرار و از شمار کردن اشیاء باید استفاده
شود و به همین قسم معرفی نمودن اعداد ۲ ، ۳ ، ۴ و شمار کردن آن توسط اشیاء .

۱۰ دقیقه

کارگری و پی :- صنف را به گروههای ۴ نفری تقسیم مینمایم .
مدا بت :- شاگردان عزیز درین قطی ۴ چیزهای قسم ، قسم موجود است شما آنها را ببینید
و بعد هر جنس آنها را جدا جدا بگذارید و هر جنس آنها را به مشوره همدیگر شمار کنید !

نتیجه کارگروپی :- خوب شاگردان عزیز! شما اکنون متوجه من باشید :

یک نفر از گروپ اول از یک نفر گروپ دوم پرسان نمائید و یک جنس را از اشیا
قطعی خود بالا کنید و پرسید این چیست ؟ چند دانه است ؟ به همین ترتیب دوم از
سوم و گروپ سوم از چهارم تا آخره .

استفاده از کتاب :- شمار نمودن اشکال صفحه اول بالای شاگردان .

خلاصه درس :

۲ دقیقه ما و شما از صفر الی (۴) چهار اشیا و اشکال را شمار نمودیم اکنون من می بینم که کی خوب
یاد گرفت است .

۲ دقیقه ارزیابی :- از شاگردان درباره شناخت صفر پرسان نمودن . مثلاً صفر چه را
میگویند ؟ احمد جان شما صفر قلم را نشان دهید ؟ و همچنان شمار کردن اشیا و اشکال
دیگر بطور علی بالای آنها مثلاً : حمید جان ! شما ۲ دانه قلم را نشان دهید ؟
فرحت جان ! فرق این دو پرسان را بگوئید ! زلمی این سنگچل را بشمارید !
رحیم جان شکل ۴ صفحه اول کتاب را شمار کنید

۱ دقیقه وظیفه خانگی :- در خانه از (۱) تا (۴) چیزهای مختلف را بشمارید و هم فردا
همراهی خود چهار، چهار دانه سنگ چل ۴ می خورد ، خورد را بیاورید !

و من الله التوفیق

ارزیابی :

تبصره :

پلان درسی

معلم :	عبد الوکیل
مضمون :	ساینس
صنف :	چهارم
مدرسہ :	امام ابوحنیفہ (رح)
موضوع :	ساختمان نبات
تاریخ :	۱۳۶۷ / ۱۲ / ۱۵

اهداف : شاگردان در آخر درس باید بتوانند :
الف) تمام قسمت های نبات را بیان کنند .

ب) وظیفه هر قسمت نبات را بیان و هم هر قسمت آنرا عملاً در نبات نشان بدهند . این فعالیت را بدون کدام غلطی در (۵) دقیقه انجام نمایند .

وقت	فعالیت های درسی / اسلوب	مواد
۵ دقیقه	۱- مقدمه : الف) ترتیب و تنظیم صنف : - سلام ، احوال پرسی ، منظم شدن شاگردان و ترتیب و تنظیم مواد و لوازم درسی ، دیدن نظافت شاگردان ، دیدن وظیفه ها خانگی (پرسش از اجزاء و وظایف نبات) .	شخته تباریکر شخته پاک
۵ دقیقه	ب) ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن با درس جدید : بشکل سوال و جواب یک نبات را به شاگردان نشان دادن و پرسان نمودن از قسمت های مختلف آن و همچنین پرسان کردن وظایف هر قسمت نبات .	کتاب حادی سهم
۲۳ دقیقه	۲- حیران در درس جدید : در باره درسش امروزی معلومات داده و این چنین هدایت میدهم : الف) امروز به خیر ما و شما موضوع (ساختمان نبات) را در خارج صنف عملاً در نباتات مختلف از نظر میگردانیم و هر قسمت نبات را در نباتات مختلف مشاهده میکنیم . ب) صنف را به گروپ های (۵) نفری تقسیم و برای هر گروپ سرگروپ تعیین	کتابچه

ترتیب :

عبارت از آماده ساختن طفل جهت آموزش و پرورش یا بمیان آوردن تغییرات مثبت و مطلوب در آن میباشد .

یا به عبارت دیگر : پرورش در تمام ساعات وجود طفل تربیت نامیده میشود . جهات وجودی یک طفل متعدد است ، بنابراین تربیت و پرورش بر حسب این جهات مختلف خواهد بود :

۱- پرورش بدنی : برای اینکه طفل سالم و نیرومند باشد و بتواند در مقابل امراض و بیماری ها مقاومت نماید .

۲- پرورش عقلی : برای اینکه سطح قوه ادراک و تفکر طفل انکشاف نموده و نسبت به امور و اشیاء دارای رای صحیح ، نظر عمیق و قدرت و توانائی استدلال منطقی را کسب نماید .

۳- پرورش اخلاقی : تا طفل به فضایل خوب انسانیت آراسته و دارای اراده مستحکم و قوه گردیده « یعنی به اسس فضایل اسلامی آراسته به اخلاق خوب و نیکو گردد » هرگاه انسان را یک جامعه از لحاظ جسم ، عقل و روح سالم باشند آن جامعه روبه پیشرفت و ترقی بوده از انحرافات در امان خواهد بود .

وظیفه تربیت این است که سلامت روانی انسان را حفظ نماید . به همین ترتیب تربیت میخواهد تا انسان را طوری پرورش دهد که خود را در جامعه منسجم نموده و در بین انسان جامعه که خودش نیز جز آن میباشد موفق آید .

چنین گفته میتوانیم طوریکه برای وجود به غذا ضرورت است ، به همین ترتیب ضرورت تربیت وجود نیز از غذا کمتر نیست .

نموده و دستور لازم میدهم .

هدایت : شاگردان عزیز قسمی که ما و شما سخنان نبات را در درس گذشته خواندید اکنون به خیر ما و شما نباتات مختلف را در ساحه مدرسه خارج صنف مشاهده میکنیم . بناءً قسم و کتابچه را با خود گرفته و هر گروه وقتی که یک نبات را می بیند درباره آن به مشوره هم یادداشت بگیرند و کدام قسمت را که دیروز خوانده بودند آن را علامت در نباتات از نظر بگذرانند . و شما برای این کار (۲۰) دقیقه وقت دارید . و هم زیاد فکر کنید که برای نباتات تاوان و ضرر رسانید و در آخر هر گروه یک نبات را که به کشیدن آن ضرر و تاوان واقع نمیشود با خود آورده و بعد از شما راجع به آن سوال میکنم !

جسین

نموده

نباتات

۶ دقیقه ج) و متیکه شاگردان از سیر علمی به صنف آمدند از هر گروه شاگردان اینطور سوال نمودند :
شاگردان عزیز از سیر علمی بخبر آمدید ؟

- ۱ - چه معلومات حاصل نمودید ؟ (از هر گروه به ترتیب پرسان کردن)
- ۲ - کدام چیز را خوشتان آمد ؟
- ۳ - چه قسم نباتات را دیدید ؟

- ۴ - آن قسمت را نبات را که دیروز خوانده بودید ، آن را در نباتات مشاهده نمودید ؟
- ۵ - در باره نباتی که با خود آورده اند از آنها پرسان نمودن .

۲ دقیقه خلاصه درس : خلاصه نمودن نکات مهم درس توسط معلم (تشریح ریشه ، ساقه ، برگ ، گل میوه و وظایف هر کدام آنها) .

۲ دقیقه ارزیابی : - سوال نمودن معلم از شاگردان در باره قسمت های نباتیکه معلم از سیر علمی با خود آورده است مثلاً این کدام قسمت نبات است ؟ چه وظیفه دارد ؟ و غیره .

۲ دقیقه وظیفه خانگی : - یادداشت های را که در حبه یا سیر علمی گرفته اید آن را در خانه

پاک نویس نموده با خود بیاورید که ملاحظه شود .
(ومن الله التوفیق)

ارزیابی :-
تصنیه :-

درسی پلان

مضمون : پښتو

موضوع : ت - تورہ - صل

نہبت : ۱۳/۱۲/۱۳۶۱

بنوونکی : عبد الوکیل

تولگی : لومہری

مدرسہ : امام ابوحنیفہ (رح)

اهداف: په آخر د درس کښې شاگردان وکولای شي:

الف + دینمہ تور و خنہ کلمہ جرہ کھی . ب - نومرہ کلمہ و وائی . ج - دکلمو خنہ

جمله جرحہ کری . د - د کتاب له مخې یې ووايي اړنوموړي فعالیتونه ۸۰ صمې وکړي .

وخت	درسی فعالینونه / طریقه	مواد
۵ دقیق	۱ - مقدمه :	د حاضری
۵ دقیق	د ټولګي ترتیب او تنظیم :	کتاب قلم
۵ دقیق	۱ - سلام ، د حال او احوال پوښتنه ، د نظافت لیدنه د شاګردانو منظم کول ، د حاضري لیدنه د کورني کار کتنه ، ښه شاګردانو مادرته وپلي و وچې درس به لیکي اوس یې نه کورم .	کتا بچه تخته تباشیر
۵ دقیق	۲ - د تېر درس اړین یانې او دهغه اړتیا لپاره نوی درس پېرسه .	تخته پاک
۳۱ دقیق	د تېر درس کلمې په وړ و وړو کارتونو کې لیکل او د ګراف په وړه بودلو سره ورڅخه پوښتنه کول یعنې دا څه لیکل شوي ؟ [پاکوالی] [ښه] [دی] .	کتاب
۳۱ دقیق	پوښتنه کول په الفبا کېنې (د پ په حرف پسې کوم حرف دی) ؟ [حواب (د ت توری)] .	واړه واړه
۳۱ دقیق	II - د نوي درس جریان :	کار تونه
	الف - د توري درسم وړښودل دا څه شی دی ؟ شاګرد [حواب وایي] ، د توري دا توره ده . ښه ، نو زموږ اوسنۍ نئی درس (ت ، توره ده)	د توري رسم

په تخته به وليکل شي .

د نیمه
حرفونو
کار تونه
د تختې
تار

ب - نیمه حروف چې مخکې په وېو وېو کاغذو، لیکل شوي په
میز ورته اچول یا په یوه تار کېنې ورته خړول او یو شاگرد راغوستل
او ورته ویل چې ته په دې کېنې نیمه ، ت ، پیدا کړه هغه په یو
جدا تار کېنې خړول بیا د بل څخه د (و) د حرف او د بل څخه د (ر)
د حرف او د بل څخه د (ه) د حرف پوښتنه او پیدا کول او د هغو خړول
تر څو کلمه د (توره) ورڅخه جوړه شي دا کلمه په څو تنو شاگردانو ویل په همدې
ترتیب د مکملې جملې جوړول او دهغې ویل په شاگردانو .

ج - د کتاب له مخې په شاگردانو ویل ، بیا پخپله د معلم له خوا د کتاب
لوستل په لور او از .

۹ دقیقې

ګروپي کاسر : شاگردان ۴ ، ۴ تنه ګروپ ، ګروپ کول په هر ګروپ
نوم ایښودل او مشري معلومول .
هغه ایت : ګرانو شاگردانو په دې وړتو کېنې درې کرېنې لیکل شوي په
یوه کرېنه کېنې د (احمد) کلمه په بله کرېنه کېنې د (توري) کلمه او په بله کرېنه
کېنې د (لري) کلمه هم لیکل شويده ، تاسې په مشوره سره نوموړې کلمې پیدا
کړئ او ستاسو مشر به له هغه څخه خط تاو کړي تاسې د دې کار لپاره ۹ دقیقې وخت
لري کله چې کار ختم شوی نو ننګي به دهغوي کار وګوري او د شاگردانو غلطې به دشا-
گردانو له خوا اصلاح کړي .

بیا د نوموړي کلمو لیکل په شاگردانو د سلېټ په تخته باندې او د بشپړونکي له خوا
دهغو لیدنه او اصلاح کول .

۱ دقیقه

درس خلاصه : زمونږ اوسنې درس ، (توره - احمد توره لري) و
انږیايي : په شاگردانو د کتاب له مخې لویه تار او نیمه حروف د ترکیب څخه کلمه ورباندې
جوړول لکه : توره ، لري ، احمد ، احمد

۴ دقیقې

کورنۍ وظيفه : نوی درس به په کور کېنې په خپلو کتابچو کېنې ۵ ، ۵ وایرې
ولیکي سبا به یې راورې . (ومن الله التوفیق)

پلان درسی

معلم : محمد نعیم	مضمون : درسی
صنف : چهارم	موضوع : اندرز صفحہ (۴۲)
مدرسہ : امام ابوحنیفہ (رح)	تاریخ : ۱۳۶۸/۱۲/۱۵

اهداف : شاگردان در آخر درس بتوانند کتاب را از روی بخوانند، لغات جدید آنرا معنی و نبر ۷۵ درجہات مناسب استعمال بنمایند و مطلب درس را بیان کنند.

وقت	فعالیت های درسی / اسلوب	مواد
۵ دقیقه	۱ مقدمه :	تنباشیر
	ترتیب و تنظیم : سلام دادن ، احوال پرسی ، گرم شدن حاضری ، دیدن نظافت ، دیدن کار خانگی ، (من برایتان گفتم بودم کہ درس گذشته را بہ خط خوب در کتابچہ یتان بنویسید حالا دیدہ میشود) .	تخت تختہ پاک چارت
۵ دقیقه	ارزیابی درس گذشته : لغات درس گذشته را بہ شکل انفرادی بالای شاگردان معنی میکنیم .	کتاب کارت های
	احمد جان شاہگوئی کہ پدر برای من رزندش چہ گفت ؟ جواب : نصیحت کرد . بسیار خوب احمد جان نصیحت دیگر نام ہم دارد ؟ جواب : بلی (پسند) ، بسیار خوب ، لطیف جان شاہ ہم کدام نام را بگوئی ؟ جواب (توصیہ) ، بسیار خوب ، یک نام دیگر آن (اندرز) آہ ، بسیار عالی درس امروز ما ہم اندرز میباشد .	خورد تختہ سیاہ کلان
	۲ - خبریان درس جدید : عنوان درس جدید (اندرز) را بالای تختہ سیاہ نوشتن .	کارت های خورد
۵ دقیقه	الف : بخش لغات : کلمات جدید (لغت ۴) ، (اندرز ، سوگند ، دشنام ، بی ہودہ حقیر) در کارت ہا نوشتہ شدہ بہ نوبت بہ شاگردان نشان دادہ میشود تا از طرف شاگردان خواندہ شوند و ہر کلمہ را چند شاگرد میخواند تا خوب خواندہ بتواند بعد معنی ہر کدام پس از خواندن آن اول توسط شاگردان باز در صورت ضرورت توسط معلم گفتہ میشود .	قلم کتابچہ

ب - بخش قرائت : در صورتیکه صنف ضعیف یا متوسط باشد ذیلاً صورت میگیرد .

۱ - معلم کتاب را میخواند و شاگردان حرف گوش میکنند .

۲ - معلم کتاب را میخواند و شاگردان کتاب را دیده گوش میکنند (۱ - ۲ بار) .

۳ - شاگردان کتاب را خاموشانه مطالعه میکنند و لغات و یا کلمات مشکل را از معلم می پرسند و معلم لغات را بالای تخته سیاه نوشته می نماید .

۴ - لغات بالای تخته را حل نموده به کمک و همکاری خود شاگردان جمله نیز می سازند .

۵ - متن کتاب را شاگردان قطع ، قطع از هر لین و هر جای صنف می خوانند .

ج - درس را توسط سوالات از شاگردان ارزیابی میکنند . ۱ - فریدون شما بگوئید

که خود را باید به چه عادت بدهید ؟ جواب : به راستگویی - ۲ - حمید جان بگوئید

که شما باید از چه چیز بپرهیز کنید ؟ جواب : (از سوگند خوردن) - ۳ - نورالله جان

شما بگوئید که ما باید احترام کی را داشته باشیم ؟ جواب : (مادر ، پدر ، دانشمندان و بزرگان) .

د - درس قرائت شده و کارهای مربوطه آنرا خلاصه می نماید و مطلب را خودش و یا توسط شاگردان واضح سازند . ۱ - ما باید خود را به راستگویی عادت بدهیم و از سوگند و دروغ

گفتن پرهیز کنیم . ۲ - سخنان بی هووده و بی جا نگوئیم ! درست است ؟ ۳ - بزرگان و

دانشمندان را باید احترام کرد و از نادانان بی تربیت دوری کنیم « صحیح است ؟ »

ه - بخش انشاء : معلم بطور گردپی از مجموع کلمات نوشته شده املائی توسط شاگردان موضوع را طوری تعیین کند که :

۱ - کلمات تعیین شده (سوگند ، دشنام ، حقیر ، پرهیز) را توسط کارت ها نشان داده در تخته

بعد از خواندن شاگردان یادداشت کنند . ۲ - شاگردان را در گروه های (۵ ، نفری) طیف

میدهد که راجع به (بچه با تربیه) از همین کلمات یادداشت شده در تخته استفاده نموده

یک مضمون ۴ سطری به طور مشوره بنویسند . ۳ - منشی یا سرگروپ هر گروپ مضمون خود را

پیش روی صنف قرائت میکنند معلم نوشته قبلی خود را پیش روی صنف در تخته قرار میدهد و چندین

بار توسط شاگردان میخواند .

بخش املا : معلم از همان مضمون نوشته شده املا میگوید معلم به طرف آخر صنف میرود .

شاگردان پشت خود را طرف تخته دور داده روی خود را طرف استاد نموده استاد از روی تخته برای

شاگردان املا میگوید و در ختم املا شاگردان روی خود را طرف تخته دور داده بعد نوشته

خود را با تخته تطبیق و صحیح میکند جای را که غلط نموده بود مره زده باز صحیح آنرا چندین بار می

نویسند .

و - ارزیابی املا : در آخر بطور مسبقه گردپی یا دسته جمعی نوشتن کلمات که اول آن

(ص ، مابین آن ، ص ، و آخر آن) می باشد

ز - کارهای منگی : داده میشود (صبر ، تصویر ، خلاص) کلمات کار شده راسه سه بار در کتابچه

دیتان بنویسید و فردا با خود بیاورید . (ومن الله التوفیق)

فصل چهارم

اصول تدریس (روشهای تدریس)

این يك حقيقت مسلم است كه انسان ها هر كاري را كه ميكنند بايد اصول آنرا بدانند هرگاه اصول آنرا ندانند شايد از احبهاي آن نتيجه مثبت گرفته نتوانند.

بطور مثال هر كس نميتواند دريوري نمايد لکن آن كس ميتواند كه اصول دفن دريوري را بداند به همين شكل هر كس نميتواند معلم خوب باشد، بجز آن كس كه اصول دفن معلمی را خوب بداند، پس از اينجاست كه در مورد اصول تدریس يك اندازه معلومات ارائه ميكنيم :

اصول : جمع اصل و در لغت معنی ، اساس ، بنياد ، قانون ، روش ، ريشه و قاعده راميدهد و در تعليم و تربيه اصول عبارت از يك سلسله قوانين مقررات و روش های منظم است كه استاد در تدریس يك موضوع از آن كار می گیرد و در نتيجه وی را به هدف تدریس ميرساند.

تدریس : عبارت از سهائی و شناخت شاگردان بطور فردی و اجتماعی میباشد . این تعريف چنين معنی دارد كه معلم تجارب آموخته شده خود را بطوري ترتيب و تنظيم و انتقال نمايد كه سبب رشد و انكشاف تربيت سالم اسلامی شاگردان گردد و خاصتاً آنان را برای زندگی خوب آينده و برای جامعه اسلامی خویش آماده سازد و بتواند برای دين ، مذهب و وطن خویش مصدر خدمت گردند . اکنون كه اصول و تدریس را شناختيم پس اصول تدریس را چنين تعريف مينمائيم :

تعريف : اصول تدریس عبارت از آن سلسله فعاليت های منظم تعمیری است كه معلم و شاگردان هر دو را به هدف تدریس ميرساند و يا به عبارت ديگر اعمال متقابل مختلف معلمان و شاگردان بخاطر انجام دادن فعاليت های آموزشی در صنف عبارت از اصول تدریس میباشد .

۱- اصول تدریس را میتوان بنام های میتود تدریس، روش تدریس، فن تدریس و طریقه تدریس یاد نماییم.
همچنان میتود یا روش تدریس را نیز این چنین تعریف کرده میتوانیم:

میتود: برای انجام دادن یک کار گذشته شدن مراحل لازم را میتود گویند؛ مثلاً حرف «ب» را برای شاگردان تدریس می‌نمایم. اکنون همان فعالیت های لازم و مواد درسی بطرق آسان و وقت کم به شاگردان که آموزش حرف «ب» را میدهد عبارت از میتود است.

اصول تدریس اقسام زیاد دارد که ما تنها نام چند روش آنرا ذکر میکنیم:

۱- لکچر، خطابه، ۲- مشق و تمرین، ۳- نمایش، ۴- سوال و جواب، ۵- سابقه.

۶- اجزای نقش، ۷- سیر علمی، ۸- کارگردانی، ۹- کار عملی، و غیره.

در بعضی روش های فوق معلم مرکز فعالیت است مثلاً در روش لکچر که تمام کار را معلم می‌نماید و شاگردان در آن کمتر سهم می‌گیرند. آن روشهاییکه معلم در آن مرکز فعالیت باشد بنام طرق تدریس قدیم یاد می‌شود و در روشهاییکه شاگردان مرکز فعالیت باشند درین روش ها شاگرد در فعالیت درسی سهم زیاد گرفته و این قسم روشها را بنام طرق تدریس جدید یاد می‌نمایند.
فرق های طرق تدریس قدیم و جدید قرار ذیل است:

فرق بین طرق تدریس قدیم و جدید

معلم بجهت مرکز فعالیت درس را طریقه قدیم	شاگرد بجهت مرکز فعالیت درس «طریقه جدید»
۱- تمام معلومات (چیز و دانش) را معلم با خود دارد و شاگردان به یک طریقه می‌آموزند.	۱- شاگردان بطور انفرادی فعال بوده و کاری کنند و نظریات، احساسات، تجارب، ضروریات و نوایده خود را اظهار نموده و آنها را عملی می‌نمایند.
۲- شاگرد به چیزی نمی‌فهمد و آموزش بصورت غیر فعال به آنها انتقال یمناید.	۲- معلم تنها حیثیت رهبر را دارد و فقط هدایت میدهد و تمام کار و فعالیت را شاگردان مینمایند.

۳ - تنها معلم فعال بوده و درس میدهد .

۴ - بالای دماغ شاگرد فشار زیاد بوده و به ارتباط موضوع مثال زیاده نرفته نمی شود .

۵ - در قدیم یک موضوع یا مطلب بطور منجانیکی

(حفظی) از طرف معلم از روی کتاب و یا کاغذ قرائت می شد . تمام شاگردان بیکار نشسته می بودند بعد یک شاگرد چوب را گرفته بالای

شاگردان دیگر درس را تکرار می نمود و معلم آرام نشسته می بود .

۶ - استاد پلان منظم درسی نداشته ، مواد درسی موجود نبوده ، کدام نظم و ترتیب خاص هم موجود نباشد .

۷ - معلم مرکز تدریس بوده و برای شاگرد وقت سهم گیری در فعالیت درسی داده نمی شود .

۸ - در طفل بیم و ترس وجود داشته درس را میخانیک می آموخت و جنبه علمی نداشت باشد .

۹ - شاگرد از تجارب آگاه نمی شود و انتقال تجارب به آنها صورت نمی گیرد .

۱۰ - به شاگردان خطاب زیاد گردیده و کار عملی کم صورت می گیرد .

«لکچر و تشریح داده میشود عملاً کدام فعالیت صورت نمیگیرد»

۳ - تمام فعالیت ها را شاگردان انجام میدهند .

۴ - بالای دماغ شاگردان فشار کم بوده و توسط مثال ها موضوع را درک می نمایند .

۵ - در طریقه جدید تدریس یک مطلب به شکل یک تصویر ، روشن و بعد در باره آن مضمون ساخته می شود و این کار توسط شاگردان اجرا می گردد ، شکل میخانیک نداشته و شاگردان در آن سهم میگیرند .

۶ - استاد پلان درسی منظم داشته و به ارتباط درس مواد لازم درسی تهیه نموده و بطریقه خاص آن را

استعمال می نماید «ترتیب خاص وجود دارد» .

۷ - شاگردان مرکز فعالیت بوده و اکثر فعالیت ها را آنها انجام میدهند .

۸ - در طفل ترس وجود نداشته ، درس شکل میخانیک ندارد شاگردان عملاً کاری نمایند .

۹ - برای شاگرد ، چیزها و طریقه های نو و جدید با مثالها گفته می شود و انتقال تجارب به وی صورت میگیرد .

۱۰ - به شاگردان کمتر خطاب «تشریح» گردیده و کار عملی زیاد تر صورت می گیرد .

- ۱۱- اگر آموزش صورت می گیرد و یا نمی گیرد به معلم ۱۱- برای معلم ارزش دارد که آموزش چطور خوب ارزش ندارد، معلم درس میدهد و به پیش صورت میگیرد و برای شاگردان موقع این داده می میرود . شود تا بیاموزند .
- ۱۲- برای شاگردان مطلب زیاده گفته می شود ۱۲- برای شاگردان مطالب کم گفته می شود، باید و آنها آنرا حفظ می نمایند که شاگردان ضعیف خود شاگردان منکر نمایند و فکر خود را بکار برند و چیزی این کار را کرده نمیتوانند . بیاموزند .
- ۱۳- شاگرد تنها آرام نشسته و مثال میخندد و ۱۳- شاگرد تنها نبوده بلکه با دیگران یکجا و مشترک شنونده را دارد . کار می نماید .

بنابر تشریحات فوق معلم باید درس خود را طوری عیار نماید که در آن شاگردان سهم زیاد گرفت و فعالیت نمایند و از آن روش در تدریس خود استفاده نماید تا خود و شاگردان را زود به هدف برساند . طوریکه قبلاً ذکر گردید که اصول تدریس اقسام زیاد دارد اما در اینجا صرف چهار روش اصول تدریس را تحت غور و مطالعه قرار میدهم :

- ۱- روش سوال و جواب .
 - ۲- روش مسابقه .
 - ۳- روش رول پلی " اجرای نقش " .
 - ۴- روش کارگردانی .
- ۱- روش سوال و جواب : - درین روش موضوع درسی به قسمت های کوچک تقسیم گردیده و از هر قسمت آن سوالات طرح میشود . سوالات اقسام زیاد داشته بعضی از سوالات جواب کوتاه و بعضی جواب متوسط و بعضی دارای جواب وسیع و دراز میباشد .

مثال ۴ :

۱ - سوال :- شما نماز میخوانید ؟ جواب بلی .

۲ - سوال :- بنای دوم اسلام چیست ؟ جواب :- بنای دوم اسلام نماز است .

۳ - سوال :- پنج بنای اسلام را نام بگیرید ؟ جواب :- پنج بنای اسلام :- ۱ کلمه ۲ - نماز ۳ - زکات

۴ - روزه ۵ - حج است .

در مثال های فوق جواب سوال اول تنها به (بلی) داده شده است ولی دوم جواب متوسط و سوم آن جواب نسبتاً دراز دارد .

بنام معلم باید برای آسانی کار سوالات را طوری طرح نکند که بسیار ساده بوده به تفکر و استدلال ضرورت نداشته باشد . بلکه بهتر آنست که با در نظر داشت انکشاف ذهن شاگردان و هدف موضوع از هرگونه سوالات هدفمند و شعوری استفاده نماید . در روش سوال و جواب ۵۰٪ شاگرد و ۵۰٪ معلم مرکز فعالیت میباشد .

نکات عمده که در روش سوال و جواب باید در نظر گرفته شود :

۱ - معلم باید طوری سوال نماید که شاگرد مفهوم سوالش را بداند .
۲ - وقتی یک کیلک شاگرد سوال می نماید معلم باید سوال این شاگرد را به شاگرد دیگر راجع سازد تا او جواب بدهد .

۳ - به شاگردان موقع داده شود تا از یکدیگر سوال نمایند .

۴ - در وقت سوال و جواب باید معلم از موضوع خارج نشود .

۵ - در روش سوال و جواب باید به اکثریت از شاگردان سهم داده شود .

۶ - شاگردیکه همیشه میخواهد سوالات را جواب بگوید و چانس جواب دادن شاگردان دیگر را

از بین میبرد باید کنترل شود .

از نظر دین مقدس اسلام هدف اساسی تربیت عبارت از پرستش و بندگی خداوند واحد و لایزال است ، چنانچه خداوند بزرگ و متعال در کلام خویش ارشاد فرموده :

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ۝
 ترجمه : و خلق ننکرده ایم جن و انس را مگر برای عبادت .
 سوره الذاریات آیه ۵۶

پرستش خداوند دج ، معنی حرکت کردن در مسیر توحید و واحدانیت را دارد . کسی که تسلیم به خداوند عالم ، عادل و مهربان تسلیم شود و بندگی وی را قبول نماید انگیزه بهتر و عالی انسانیت را در وجود خود حاکم گردانیده است .

هدف تربیت در اسلام میلان به جهت خوب و بهتر زندگی تحت سایه ایمان و رضامند خداوند دج ، میباشد .

تعلیم : عبارت از تلقین و ایصال و انتقال معلومات به اذن شگردان میباشد یا به عبارتی دیگر معلم در مسیر وظیفه تعلیمی خود کوشش میکند که تا اذن شگردان را از معلومات و معارف مملو سازد و سعی می نماید که از راه تربیت ، راه را برای استعداد و قوای انسان از درون او برای بحث و کاوش باز نماید .

یا اینطور میگوئیم که تعلیم عبارت از یاد گرفتن علم است . و یا آموختن آن علوم که برای زندگی آینده طفل مفید است و تمام مشکلات را که در زندگی آینده طفل بمیان میآید از بین ببرد . از همه علوم اولتر برای طفل باید علوم دینی و مذهبی آموختن نده شود . بخاطر اینکه دین مقدس اسلام به تعلیم و تعلم ارزش زیادی را داده است و انسان را به آموختن علم دعوت نموده است . هدف دین مبارک اسلام و به همین قسم حبه عمده خواسته های اسلامی عالم بودن است مسلم است . آموختن علوم دینی بالای مسلمین فرض است . و خداوند دج ، بواسطه علم مقام و درجات

۷ - چون روش سوال و جواب وقت زیاد را می گیرد بناءً معلم باید وقت را در نظر داشته باشد.

۸ - معلم باید آن شاگرد را که در سوال و جواب حصه نمیگیرد، در سوال و جواب شامل سازد.

۹ - معلم باید شاگرد را در صورت ارائه جواب غلط تهدید نکند.

۱۰ - معلم باید شاگرد را در صورت ارائه جواب صحیح تشویق نماید.

۲ - روش مسابقه: - مسابقه یکی از روش های اصول تدریس میباشد درین روش رقابت

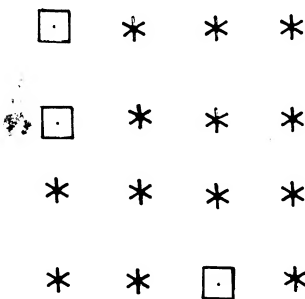
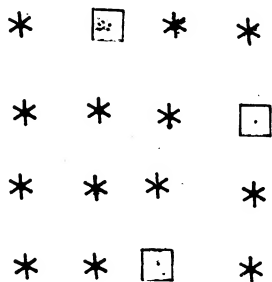
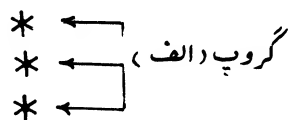
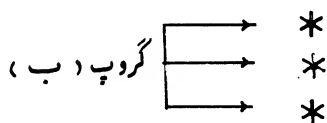
مثبت بین شاگردان خلق شده و یک گروه از شاگردان کوشش مینمایند که از گروه دیگر مسابقه

را ببرند. در این روش شاگردان زیاد فعال بوده و مرکز فعالیت قرار می گیرند. در این اصول

شاگردان به دو گروه تقسیم می شوند و از هر گروه به سویه های مساوی به تعداد مساوی شاگردان

انتخاب میشوند و از این روش در صنف های ابتدائی و ثانوی میتوان کار گرفت.

ترتیب نمودن شاگردان صنف در مسابقه باید بطور ذیل باشد:

نوبت :

(۸) علامه معلم .

(*) علامه شاگرد .

(□) جای خالی شاگردانیک در مسابقه سهم گرفته اند .

نکاتی که در روش مسابقه باید در نظر گرفته شود :

- ۱ - هدایت مسابقه باید واضح باشد .
 - ۲ - در وقت مسابقه صنف باید کنترل شود .
 - ۳ - در توزیع نمرات باید عدالت مراعات شود و معلم طرفداری از کدام گروه را نکند .
 - ۴ - باید سوالات مسابقه از آسان تا مشکل ترتیب گردیده و از هر گروه مساویانه پرسان شود .
 - ۵ - در روش مسابقه یک شاگرد از شاگرد دیگر سوال میکند و اگر شاگرد سوال کرده نتواند خود معلم سوال خواهد کرد .
 - ۶ - در آخر باید نتیجه مسابقه اعلان شود .
- علاوه بر آن باید گفت که : در هر مسابقه شاگردان تغییری نمایند تا به همه شاگردان صنف نوبت برسد .
- ۳ - روش اجرای نقش :** - روش اجرای نقش هم برای آموزش یک روش مؤثر است زیرا در این روش خود شاگردان سهم میگیرند و آن موضوع خوانده شده درس که قابل تمثیل باشد بشکل صحنه حقیقی تمثیل می نمایند مطلب از اجرای نقش اینست که یک گروه از شاگردان عملاً کار میکنند و بالای شاگردان دیگر نیز تاثیر زیاد میکند و در این روش شاگردان اظهار دلچسپی زیاد میکنند مثلاً :
- معلم صاحب در مضمون دینیات نماز جماعت را درس میدهد ، یک شاگرد در نقش ملا امام و چند نفر آن نقش مقتدی را احسن نموده و عملاً نماز را ادا میکنند

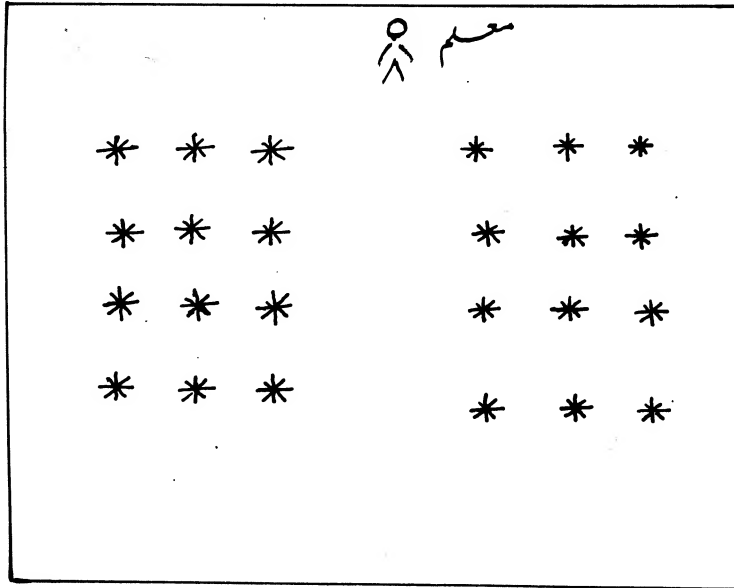
نکات عمده که در روش اجرای نقش باید در نظر گرفته شود:

- ۱ - ازین روش وقتی باید استفاده کرد که مردم آنرا بدنبینند .
- ۲ - موادیکه برای اجرای نقش ضرورت است باید قبلاً تهیه شود .
- ۳ - معلم باید در مورد اجرای نقش شاگردان خود را راهنمایی نماید .
- ۴ - در وقت اجرای نقش معلم باید کنترل صنف را مد نظر داشته باشد .
- ۵ - در روش اجرای نقش (رول پلی) باید برای شاگردان هدایت واضح داده شود که گاهی در کدام نقش چه کاره را ، چه وقت انجام نمایند .
- ۶ - در روش اجرای نقش باید شاگردانی انتخاب شوند که قدرت اجرای آنرا داشته باشند .
- ۷ - اجرای نقش در همان نقطه صنف اجرا شود که تمام شاگردان دیده بتوانند .
- ۸ - روش کارگروپی : - کارگروپی در تدریس برای آموزش بهتر شاگردان عملی میشود یعنی شاگردان یک صنف به چند گروپ تقسیم میشوند تا هر گروپ بالای هر موضوع که از طرف معلم برای شان داده میشود بطور مشترک کار و فعالیت نمایند ، نظریات و افکار خود را با هم یکجا و ترکیب نموده و بخاطر یاد گرفتن یک موضوع از یکدیگر پرسان می نمایند ، بحث و مناقشه صورت می گیرد . در این روش معلم همیشه رهنما و مشاهد را دانشمندی هر گاه در گروپ مشکل پیدا شود به سوالات شان جواب میدهد .
- تجارب ثابت نموده که از آموزش انفرادی ، آموزش گروپی مؤثرتر است و اکثریت شاگردان موضوع تعیین شده را به آسانی بدون ترس یاد می گیرند .

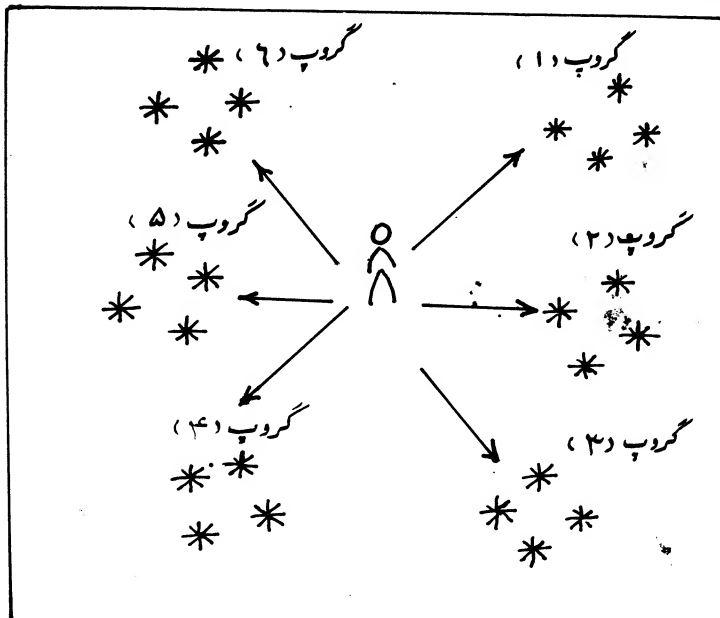
نکات عمده که معلم باید در وقت اجرای کارگروپی در نظر داشته باشد :

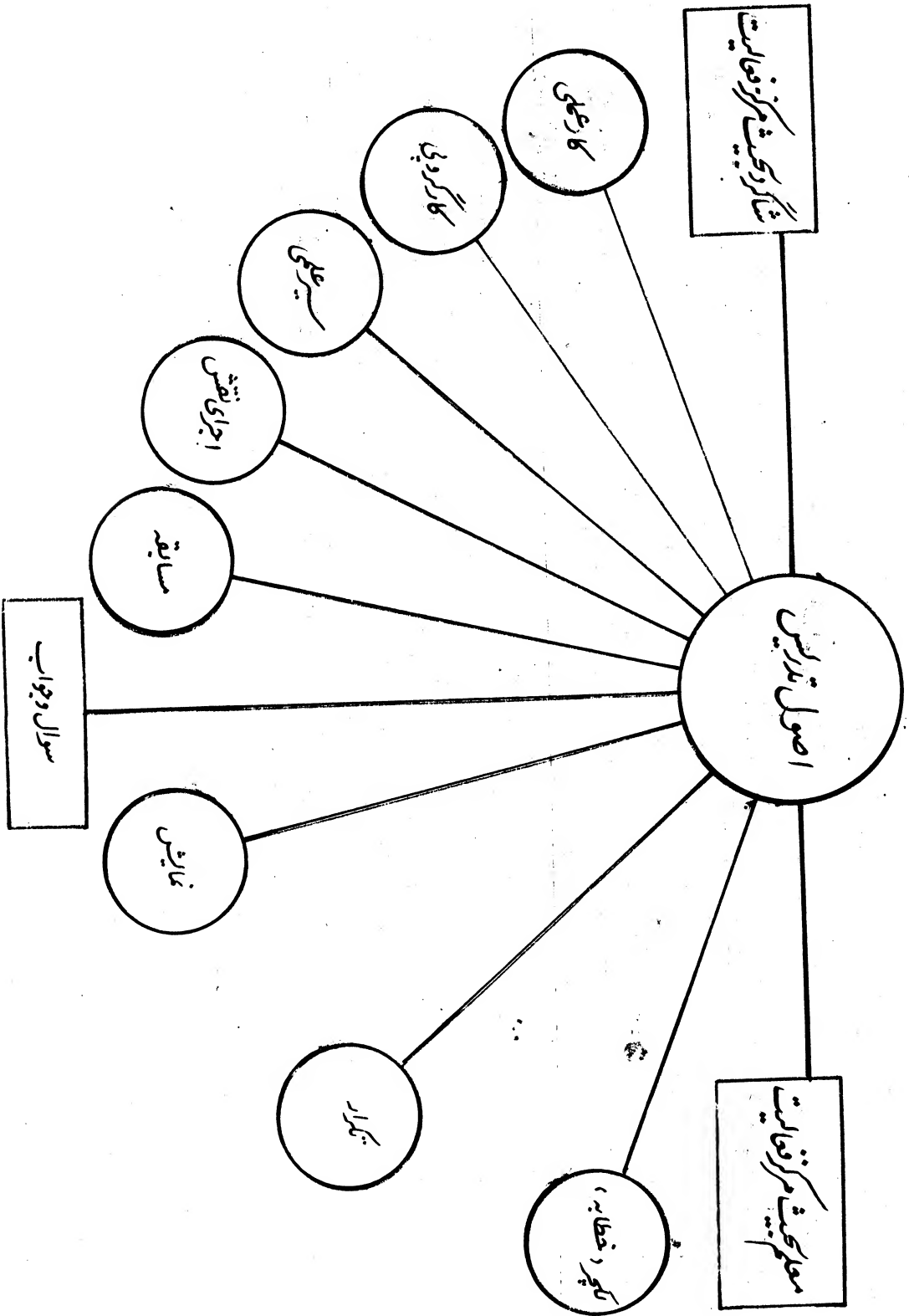
- ۱ - بهترین تعداد اعضای هرگروه از ۳ - ۶ نفر باشد و گروهها نام گذاری گردند .
- ۲ - هدایت کارگروپی باید خوب واضح باشد .
- ۳ - در کارگروپی باید شاگردان بشکل دایروی شانه شوند .
- ۴ - در بین گروه ها باید فاصله موجود باشد تا معلم گشت و گذار کرده بتواند .
- ۵ - معلم گروهها را کنترل و نظارت نموده و سوالات آنها را جواب میدهد .
- ۶ - در کارگروپی باید به شاگردان چنان موضوع داده شود که قدرت اجرای آنها داشته باشند .
- ۷ - در کارگروپی آئینده باید شاگردان تغییر و تبدیل شوند .
- ۸ - در کارگروپی وقت معین داده میشود .
- ۹ - در آخر کارگروپی نتیجه آن اعلان میشود .

یک نمونه از شکل کارگروپی متراکز است.
صف در حالت قبل از کارگروپی:

کارگروپی:

شماره	بعضی از اقسام اصول تدریس :
۱	روش لکچر (خطابه) .
۲	روش مناقشه و مذاکره .
۳	روش سمعی و بصری .
۴	روش قیاسی (از کل بطرف جز) .
۵	روش استقرائی (از جزء بطرف کل) .
۶	روش نمایش .
۷	روش گروهی (دسته جمعی) .
۸	روش انفرادی (فردی) .
۹	روش مسابقه .
۱۰	روش رول پلی (اجزای نقش) .
۱۱	روش سیر علمی .
۱۲	روش کارهای تجربه بوی و لابراتواری
۱۳	روش مشق و تمرین .
۱۴	روش تکرار .
۱۵	روش حکایت و قصه .
۱۶	روش سوال و جواب .
۱۷	روش کار گروهی .
۱۸	روش کار عملی .
۱۹	روش مشوره فکری .
۲۰	روش حل پرابلم (حل مشکل) .
۲۱	روش مایکرو تپچینگ (درس خورد)

فصل پنجم

ترتیب و تنظیم صنف و حل مشکلات آن

این یک حقیقت آشکار است که هرگاه در یک مملکت نظم، دسپلین و کنترل نباشد عواقب آن مملکت خراب شده به در بدری روبروی شود و هم مانع پیشرفت آن میگردد. به همین قسم در هر کار دنیا که نظم موجود نباشد نتیجه آن منفی خواهد بود.

به همین طور اگر در یک مدرسه نظم و ترتیب وجود نداشته باشد در تربیت شاگردان آن مدرسه تغییر مثبت بوجود نمی آید و حالت تدریسی شاگردان شکل منفی را اختیار می نماید. زیرا شاگردانیکه سالم تربیه نمیشوند برای یک جامعه اسلامی مفید واقع شده نمیتوانند.

به همین ترتیب اگر در یک صنف معلم صاحب نظم را حفظ کرده نتواند او نمیتواند پلان خود را عملی نماید و درس اش نتیجه مثبت بدهد. پس آن مطالبی که در این زمینه رول مهم دارد ذیلاً آن را تحت بحث قرار میدهیم !

I - ترتیب و تنظیم صنف :

ترتیب و تنظیم صنف در بخش تربیوی شامل بوده و در بخش تعلیمی (تدریسی) شامل نیست زیرا ترتیب و تنظیم صنف شاگردان را آماده این می سازد تا به ایشان تدریس شود و آنها در عملیه تدریس سهم منظم و فعال بگیرند ، طوریکه این کار آهسته ، آهسته و به تدریج عادت شاگردان میگردد ولی در این قسمت معلم در اول بسیار کار میکند و بعداً شاگردان خود به این کار متوجه گردیده و نظم و ترتیب را رعایت میکنند ، پس گفته میتوانیم که ترتیب و تنظیم زمینه سازی برای تدریس بوده یعنی معلم و شاگردان را برای درس تحریک و آماده می نماید تا اینکه پروسه تدریس به نحو مناسب جریان یابد و این کار را معلم باید

قبل از درس بس برساند یعنی فضای صنف را قبل از شروع درس برای تدریس آماده بسازد.
 برای اینکه شرایط تدریسی مهیا شده بتواند پیش معلم را لازم است تا یک سلسله فعالیت را طوری انجام دهد
 که برای انتقال مطالب تعلیمی و تربیوی امکانات مساعد شود و پرسه نیل به اهداف آموزشی و پرورشی
 به موفقیت انجام پذیرد.

بناءً لازم است تا موافق به پرنسپ های تعلیم و تربیه آن مراحل که برای ترتیب و تنظیم صنف مؤثر
 است قدم به قدم عملی شود.

نکات ذیل را باید در قسمت ترتیب و تنظیم صنف در نظر بگیرید :

- ۱ - معلم باید در وقت داخل شدن به صنف آداب سلام دادن را مراعات نماید .
- ۲ - در صنف باید به پیشانی باز و آواز مناسب تکلم نماید .
- ۳ - معلم باید در بین صنف گشت و گذار نموده ، بعد در جای مناسب استاد شود و همراهی شاگردان
 احوال پرسی کند .
- ۴ - هرگاه کدام شاگرد مریض یا معلول باشد ، آنرا دلجوئی نموده و تسلیت دهد . اگر لازم باشد آنرا
 از طریق اداره برای مداوی معرفی کند .
- ۵ - معلم باید صنف را منظم سازد (ترتیب نمودن میز ، چوکی ، مواد درسی ، تخت سیاه ...) و شاذن
 شاگردان از لحاظ قد برابری .
- ۶ - دیدن نظافت شاگردان و به مهربانی توصیه نمودن به آنان .
- ۷ - گرفتن حاضری شاگردان و در مورد اهمیت حاضری و عواقب حسره اب غیر حاضری به ایشان توصیه
 نمودن .
- ۸ - دیدن وظیفه خجانی شاگردان و صلاح نمودن غلطی و نواقص آن .
- ۹ - تحریک نمودن شاگردان برای درس (تولید انگیزه) :

الف : در صورت امکان بهترین است که معلم دربارهٔ دین ، اخلاق و آداب فامیلی و اجتماعی
معلومات لازم بدهد .

ب : - دادن موقع برای شاگردان تا آنها چشم دید خود را بگویند و یا کدام فعالیت گروهی دیگر مانند
ترانه ها و یا شعار های اسلامی را احسب نمایند .

ج : معلم باید برای شاگردان مسایل روز ، اخبار مهم و قصه های تربیوی را بگویند .

II - حل مشکلات صنفی :

بعضی معلمان به معلومات و مهارت های مسلکی ضرورت دارند و آنان در صنف به یک سلسله
مشکلات روبرو می شوند ، میخواهیم عرض کنیم که به این نوع معلمان در مورد حل بعضی مشکلات صنفی
آنها بحث نمائیم :

۱- یک مشکل در صنف اول :

یک شاگرد در آخر صنف نشسته و بخواب رفته و خرس می نماید معلم می فهمد که این شاگرد از یک فامیل
غریب بوده و از جای دور به مدرسه می آید در این حالت معلم چگونه میتواند نظم صنف را حفظ نموده و از
خنده شاگردان دیگر جلوگیری نماید ؟

حل مشکل فوق :

شاگرد را از خواب بیدار نموده و از جایش بلند میکنیم و به مهربانی برایش میگوئیم بروید دست
در روی خود را بشوئید و بیائید و بعد از آمدن ویراد قطار اول می نشانیم و هم در فعالیت های درسی
دی را زیادتر سهیم می سازیم و برای شاگردانیکه خنده می نمودند توصیه میکنیم که بعد از این خنده نکنند
و هرگاه شاگرد مذکور این عمل را دوباره تکرار نماید با پدرش تماس می گیریم تا علت آن پیدا و چاره
سازی شود .

انسان را بلند می سازد چنانچه در کلام مقدس خود فرموده است :

"يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ" ط س المجادلة
پاره ۲۸ آیه ۱۱

ترجمه : بلند میگرداند خداوند از شما کسانی که ایمان آورده و کسانی که علم عطا کرده است ، درجات آنرا بلند میگرداند .

بناءً اهداف عالی مهم و عمده ادیان سماوی برای تعلیم و تربیت بشر تهذیب نفس ، تنظیم غرایض و تمایلات و به مدارج عالی کمال رسانیدن عقل و روح بشر است . یا به عبارتی دیگر هدف دین تربیه افراد متدین است . متدین کیست که معنی دین و حقیقت آن را درک کرده و تعلیمات دینی را بهائی زندگی است . شخص متدین و با تربیت به اعمال خود توجه خاص داشته و در اعمال خود به غلطی ها و انحرافات راه نمیدهد ، چنانچه خداوند ج ، در آیه مبارکه ذیل میفرماید .

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ، وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ، ط ع

پاره ۳۰ سورة الزلزال آیه ۸

ترجمه : پس هر که کرد به اندازه یک ذره نیکی ، خواهد دید آنرا (نیکی را خواهد دید) و هر که کرد به اندازه یک ذره بدی خواهد دید آنرا (بدی را خواهد دید) .

از بیانات و گفته های فوق چنین معلوم می شود که نسل آئینده در پرتو اسلام طوری تربیت شوند که با در نظر داشت ارزش های دین مقدس اسلام و مطابق به خواسته های عصر و زمان سعادت و نیکبختی شان را در تحبلی اسلام خواستگار شوند . احترام به شخصیت طفل یکی از اصول تربیت اسلامی بوده و این عمل در پرورش و تربیه طفل تأثیر بسزای دارد .

برای اینکه علوم به اطفال و کودکان خوب انتقال نماید باید یک مربی و معلم با فن تربیت

Pedagogy پیداکوژی آشنائی کامل داشته تا معلومات خود را مطابق سویه طفل

۲- مشکل در صنف دوم :

معلم صاحب در صنف مصروف درس دادن است در این اثنا يك شاگرد همراهی شاگرد دیگر دست اندازی ، بازی و شوخی میکند و به درس متوجه نیستند ، معلم که این حالت را می بیند چه کند تا این مشکل را حل نماید ؟

حل مشکل فوق :

شاگردانیکه شوخی می نمودند آنها را پیشروی صنف خواسته علت شوخی را از ایشان می پرسیم وقتی که علت معلوم شد فیصله عادلانه میگیریم ، شاگردی که اول دست اندازی را شروع نموده به لپه نرم آن را می فهمانیم تا در آینده این کار را نکند و بعد وی را در قطار اول می نشانیم و در فعالیت درسی زیاد ترویج را مصروف می سازیم . هرگاه این عمل دوباره تکرار شود با اداره ، فامیل و هم بازی های وی در تماس میشویم که علت آن معلوم گردد و بعد مشکل حل شود .

۳- مشکل در صنف پنجم :

معلم میخواهد که در اول سال تحصیلی يك امتحان صنفی بگیرد ولی صنف آن قدر تنگ است که امکان دور ماندن چوکی ها و دور شانیدن شاگردان موجود نیست و شاگردان از یکدیگر نقل میکنند ، معلم چگونه میتواند این مشکل را حل نموده و امتحان بگیرد ؟

حل مشکل فوق :

معلم صاحب باید سوالات را دوگروپ (الف و ب) بسازد و سوالات هرگروپ مختلف باشد . لکن سوالات باید عادلانه باشد یعنی از يك گروپ سخت و از دیگری آسان نباشد . شاگردان را به قطار های منظمی نشانند و در هر قطار گروپ سوالات هر شاگرد باید فرق داشته باشد . در قدم اول معلم صاحب به شاگردان گروپ الف سوالات را داده و برای شان بگوید که ورق سوالات

خود را چپ بگذارید و بعد برای شاگردان گروه (ب) سوالات را گفته و بعد هدایت
 میدهد . سوالات را حل نمائید . هرگاه سوالات چاپی باشد برای هرگروه شاگردان سوالات
 مربوط آنها را توزیع نمائید .

شاگردان صنف

معم ←					
ب	الف	ب	الف	ب	الف
الف	ب	الف	ب	الف	ب
ب	الف	ب	الف	ب	الف

فصل ششم

مواد درسی

تعریف : مواد درسی عبارت از اشیاء و وسایل است که معلم و شاگردان را برای بدست آوردن هدف درس کمک می نماید . و یا به عبارت دیگر ، آن وسایل سمعی و بصری که معلم در تدریس از آن کار میگیرد بنام مواد درسی یاد میشود . چون در امور زندگی بکار بردن مواد و لوازم مفید بوده و توسط استعمال آن کارزودتر ، آسانتر و بهتر انجام میگردد . مثلاً :

یک نفر میخواهد (۳۰) کیلومتر فاصله را طی نماید هرگاه نفر مذکور پیاده برود کم از کم (۱۰) ساعت وقت در کار است و هرگاه نفر مذکور از وسایل کاربگیرد در وقت کم به هدف خواهد رسید . وسایل مانند بایسکل ، موتورسیکون را در نظری بگیریم هرگاه نفر مذکور توسط بایسکل فاصله ذکر شده را طی نماید به (۵) ساعت و اگر توسط موتورسیکون کند به نیم ساعت و اگر از راه تیلفون مشکلات خود را حل نماید امکان دارد که به (۵۱) دقیقه به هدف برسد .

قسمی که برای فراگرفتن علم تمام حواس انسان کار و فعالیت می نماید که در بین این حواس دوی آنها (باصره و سامعه) مهم بارزتر دارد که این حواس وسایل فراگرفتن و تحصیل علم است .

از امثال فوق آشکار میگردد که اشیاء و وسایل ، اسباب بسیار مهم برای بدست آوردن هدف انسان است . به همین ترتیب در تدریس یک موضوع استعمال مواد درسی هم رول مهم دارد پس باید برای تدریس یک موضوع درسی ، مواد درسی استعمال گردد . مگر این مواد ساده ، ارزان و محیطی تهیه و انتخاب شود تا در تدریس موضوع درسی کمک نماید .

مثلاً در مضمون اجتماعیات شده میتواند که در تدریس موضوعات مانند جزیره ، ابناء ، خاکنا

و غیره از خاک و آب استفاده بعمل آید. به همین ترتیب در تدیس مضمون ریاضی میتوان از سنگ ریزه ها
دانه های جواری، لوبیا، قشمه و غیره استفاده شود.

ماوشما به صفت معلمان می بینیم که آیا یک موضوع درسی با استفاده از مواد خوب و بطور مؤثر
تدریس میشود و یا بدون مواد؟ واضح است هر درسی که با استعمال مواد تدریس شده باشد بسیار مؤثر است
نسبت به درس که در تدریس آن از مواد استفاده نشده باشد حتی در بعضی اوقات تدریس بدون
استعمال مواد درسی دشوار و مشکل میباشد.

پس طوریکه مواد درسی و وسایل در تدریس رول بسیار مهم دارد معلمان باید برای بدست
آوردن هدف درسی خود از مواد و وسایل خوب و مؤثر درسی استفاده نمایند.

انتخاب و تهیه مواد درسی به مهارت های آتی معلمان ارتباط دارد؛

- ۱- ابتکار معلمان.
 - ۲- دانش مسلکی معلمان.
 - ۳- مهارت تهیه و آماده ساختن مواد درسی مطابق موضوع.
 - ۴- مهارت بکار بردن مواد درسی با در نظر داشت شرایط محیط.
- هرگاه معلم واقعاً به مسلک خود علاقه داشته باشد او دائماً سعی و تلاش نموده تا مواد درسی و
وسایل را پیدا نماید که در تدریس از آنها استفاده کند، صرف پیدا نمودن مواد و وسایل درسی برای معلم
کافی نیست بلکه در تدریس خود از آن بطور مناسب و مؤثر استفاده کردن مهم است
- ### تهیه نمودن مواد درسی؛

- ۱- اصل مواد درسی.
- ۲- مدل و (نمونه).

فرضاً موضوع درس درمضمون بیولوژی چشم است ، هرگاه از تصاب چشم گاو ، گوسفند و یا از دیگر حیوانات نج شده را بیاوریم و درس خود را درباره چشم برای شاگردان عملاً توضیح کنیم در اینجا چشم مواد درسی اصلی است و هرگاه یک چشم پلاستیکی را پیدا نمائیم و برای شاگردان تدریس نمائیم این چشم پلاستیکی مودل چشم است و به همین ترتیب اگر بالای کاغذ و یا سخته شکل چشم رسم شود و توسط آن درس را واضح سازیم . این چشم رسم شده را تصویر چشم گویند . مثلاً اگر برگ را در صنف بیاوریم این برگ را اصل مواد و ساختن برگ از کاغذ مودل آن و همچنان رسم برگ در کاغذ عبارت از تصویر برگ است .

مودل : مودل در لغت نمونه را گویند و در اصطلاح شکل مصنوعی و ساخته شده یک جسم را مودل گویند .

مواد درسی از لحاظ استعمال و مؤثریت به دو نوع است :

- ۱- آن مواد درسی که برای یک موضوع درسی تهیه شده باشد و حالا در تدریس خود از آنها کار میگیریم مانند چارت ها ، کارت ها ، و غیره که این مواد مستقیماً در تدریس مؤثر است .
 - ۲- آن مواد درسی که قبلاً تهیه شده و به موضوع درسی ارتباط کامل ندارد و برای زیب و زینت صنف به دیوار نصب شده تا شاگردان از دیدن آن بعضی چیزها (موضوعات) را یاد می گیرند مانند چارت ها ، تصاویر ، نقشه ها و غیره مواد معلوماتی و نمایشی ، که این مواد بصورت غیر مستقیم در آموزش مؤثر است .
- برای اینکه تدریس خوب و مؤثر واقع شود نکات آتی را در تهیه مواد باید در نظر بگیریم :
- ۱- مواد درسی بی باید تهیه و انتخاب شود که مشکلات شاگردان را حل و به استعدادها و علایق آنها موافق باشد .

- ۲- مواد درسی باید طوری انتخاب و تهیه شود که شاگردان در وقت تدریس از آنها استفاده خوب

کرده بتوانند .

۳ - مواد درسی باید طوری باشد که واضح و روشن بوده و شاگردان با آن آشنائی قبلی داشته باشند .

۴ - مواد درسی طوری باید تهیه شود که ساده ، محیطی و ارزان باشد .

۵ - مواد درسی باید طوری انتخاب و تهیه شود که در صنف قابل دیدن و خواندن باشد .

۶ - مواد درسی باید انتخاب و تهیه شود که شاگردان بواسطه آن حقایق علمی را در صنف آموخت و هم در زندگی فردی و اجتماعی خود از آنها استفاده نماید .

انواع مواد و لوازم درسی از لحاظ میعاد استهلاك :
مواد و لوازم درسی از نظر میعاد استهلاك بر دو قسم است :

۱ - استهلاكی (مواد درسی)

۲ - غیر استهلاكی (لوازم درسی)

۱ - استهلاكی (مواد درسی) : مانند تباشیر ، کاغذ ، رنگ ، گل سفید و غیره که میعاد آن کم بوده یعنی زود استهلاك میشوند .

۲ - غیر استهلاكی (لوازم درسی) : مانند تخته ، تخته پاک ، چارت ، نقشه ، فلش چارت ، ، کارت ، فلش کارت ، تصاویر ، مودل ، گراف ، پوستره ، سلاید ، فیلم ، پروجکتور و غیره که

اکثراً از طرف مسئولین تعلیم و تربیه برای مدارس تهیه میشود ، بعضی مواد درسی مانند چارت

، فلش چارت ، کارت و فلش کارت که اکثراً از طرف استادان تهیه میگردد که میعاد آن زیاد بوده و

زود استهلاك نمی شوند . بعضی مواد درسی قرار ذیل تعریف میشوند :

۱ - چارت : عبارت از آن مواد بصری است که موضوع درس را به شکل الفاظ ، کلمات و جملات واضح می سازد .

۲ - فلش چارت : عبارت از مواد بصری است که یک موضوع را به شکل تصویر روشن می سازد .

۳ - کارت : عبارت از آن مواد بصری است که یک جزء موضوع درسی را به شکل کلمه و یا لفظ روشن می سازد .

۴ - فلش کارت : عبارت از آن مواد درسی بصری است که یک جز موضوع درسی را بشکل تصویر روشن می سازد.

آن نکات اساسی که در اشای استفاده از مواد درسی باید در نظر گرفت شود :

۱ - تنها آن مواد و لوازم مورد ضرورت که معلم و شاگردان یک گروه آن را مورد استفاده قرار میدهند به صنف آورده شود ، این مواد باید علاقه شاگردان را به خود جلب نماید . یعنی مواد درسی باید قسمی باشد که همراهی شاگردان در عملیه آموزش کمک نماید ، مواد درسی وقت مؤثر تمام میشود که در وضاحت مطلب یک درس و هم برای بدست آوردن مفاهیم که شاگردان و معلم در تلاش آن است کمک نماید .

۲ - مواد درسی برای مقاصد مختلف به طرق گوناگون استعمال شده میتواند . باید مواد درسی بی در تدریس به کار برود که برای بحث و مناقشه شاگردان مفید بوده و سبب توجه و علاقه آنها گردد و ایشان را برای مطالعه زیاد تشویق نماید .

۳ - بعد از استعمال و استفاده مواد درسی باید بسیار به احتیاط نگهداری گردد . تا در آینده نیز از آن استفاده شود .
طوری که قبلاً ذکر نمودیم برای تحصیل علم تمام حواس انسان کار می نماید و حواس دروازه های ذهن است ، پس هرگاه برای فعال نمودن این حواس مواد و وسائل مفید و مؤثر غرض آموزش بهتر شاگردان تهیه شود ، به همان اندازه آموزش شاگردان زود صورت میگیرد و تا مدت زیاد معلوم ماتی که توسط مواد برای شاگردان حاصل شده پایدار و دو امدار باقی می ماند .
برای اینکه معلم بتواند آموزش شاگردان مواد درسی تهیه می نماید ، اگر آن مواد سمعی باشد و یا بصری خوب این است که عللاً بدسترس شاگردان قرار گیرد و آنها خودشان توسط مواد متذکره کسب آموزش نمایند چنانچه یک مثل مشهور است .

۱ - شنیدن فراموش کردن است .

۲ - دیدن یا اگر رفتن است .

۳ - کردن فهمیدن است .

فصل هفتم

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ ۖ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي ۚ
وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ۚ

(پاره ۱۵ سوره بنی اسرائیل آیه ۱۸۵)

روانشناسی (سلوک شناسی)

Psychology

این علم بنام علم روحيات - علم النفس - کردارشناسی نیز یاد میشود . وقتی که ما این عنوان جالب سایکولوژی را تحت الفظی معنی 'نمائیم معنی آن شناخت روح (روح شناسی) است و اصطلاحات عربی این علم ، روحيات و علم النفس است و هرگاه به اصطلاح لاتینی این کلمه مراجعه کنیم و کلمه 'سایکولوژی' (Psychology) را معنی کنیم ، در اینجا است که سایکو بمعنی 'روان' و لوژی به معنی 'علم' است و از هر دو کلمه علم الروح بمیان میآید . اما عناوین علم به مفهوم اصلی و واقعی آن ، انسان را بالعکس العملی مطلوب در مقابل محیط آماده نمیشود زیرا این اصطلاحات و عناوین جنبه فلسفی دارند .

اولین عالم که این علم را روانشناسی خدا ساخت و یلیم ولت الهامی بود که در قرن (۱۸) میلادی روانشناسی را تحت تجربه مقرر داد و برای آن رنگ و رونق علمی داد . حال روانشناسی علم روح نیست ، جان دیوی و پیروان وی این علم را بنام علم کردار بشر یاد میکنند که این یک تعریف واقعی این علم است . و کردار یک سلسله فعالیتها و اقدامات برای رسیدن به هدف میباشد یا به عبارت دیگر فعالیت های معنی دار و هدفمند را کردار گویند . از علمای برجسته معاصر که دکتور (شوايگر) نام داشت

گفت بیائید این نام و اصطلاح را مانند روانشناسی ، روحیات ، علم الروح حتی علم النفس را ترك نمائیم
و بجای آن علم سلوك و كردار را بكار ببریم .

تعریف : روانشناسی علمیت که کردار و رفتار موجودات زنده و کشف علل و رابطه آنها را با محیط
مورد بحث و مطالعه قرار میدهد ، روحیات شعبات زیاد دارد ولی مادر اینجا به ارتباط مسلک آن شعبه
روانشناسی را مورد غور و بحث قرار میدهم که بنام روانشناسی تربیتی یاد می شود .

روانشناسی تربیتی : عبارت از علم هست که از رفتار و کردار انسان ، عوامل و علل این رفتار
و کردار و ارتباط آن با محیط بحث می نماید .

حالات شاگردان را تحت غور قرار میدهد ، روش های مختلف تعلیم و تربیه و بدست آوردن
آنرا مطالعه می نماید و با طفل و شاگرد کمک میکند تا به اطمینان خاطر و خوب با جامعه که در آن زیست
مینماید سازگار باشد .

مسائل و موضوعات مورد بحث روانشناسی بسیار زیاد است اما در اینجا چند چیز که در قدم
اول برای معلمان ضروریست ذیل آن را مورد مطالعه و بحث قرار میدهم .

۱ - شناخت شاگردان : - برای اینکه یک معلم بتواند مطابق به خواسته ها ، علایق و ضروریات
شاگردان کمک نماید و در کار خود (تعلیم و تربیت) کامیاب باشد و برای هر شاگرد کار او مفید و بوجود
آورنده تغییر مثبت باشد ، پس لازم است تا هر شاگرد خود را از نقطه نظر های ذیل خوب بشناسد ، وضع زندگی ،
وضع اجتماعی ، وضع اقتصادی ، حالت جسمی ، حالت فرهنگی ، وضع هیجانی ، عواطف و حالات دیگر روانی .
وقتی که یک معلم با او اول داخل صنف می شود باید حد اقل در نظر داشته باشد که من چیز های
ذیل شاگردان را بخود معلوم نمایم تا آنها را خوب بشناسم :

عمر شاگردان ، اولیاء شاگردان ، وظیفه ولی ، وضع اقتصادی شاگرد (اعلی ، متوسط ، ادنی)
جای بود و باش شاگرد (شهر ، ده ، قریه ، خانه شخصی) چقدر معلومات قبلی دارد ؟ کدام

چیز را می‌داند؛ بجا درس خوانده (خانه، مسجد، مدرسه)؛ صحت‌ش گردد، شناخت رفقای
 شاکرد، ازکی درس خوانده (علم دین، معلم، پدر و مادر) چه قسم همسایه دارد و کی هستند، فاصله خانه
 از مدرسه، جرئت، عواطف، احساسات، رفتار و کردار اجتماعی وی، اخلاق و غیره.

نوت:

وقتی که شاگردان نوبه مدرسه می‌آیند آن‌ها بسیار مسایل و مطالب را خصوصاً درباره زبان و مسائل
 دینی و ریاضی میدانند پس برای معلم لازم است که خود را از آن‌ها خوب آگاه سازد تا برای خود این را معلوم نماید که
 شاگردان من به چه اندازه معلومات و آمادگی قبلی دارند.

۲ - دوره طفولیت و بزرگی و اختلاف آن در آموزش:

طوری که دوره طفولیت و بزرگی از حیث خصوصیات باهم تفاوت و فرق‌های بسیار دارند، پس از
 حیث آموزش نیز اطفال و بزرگ سالان از هم منفرق دارند که ذیل بیان میشود:

اطفال (خورد سالان)	بزرگان (کلان سالان)
۱ - اطفال آن چیز را که ضرورت دارند باید یاد بگیرند	۱ - کلان سالان و بزرگان چیز را که میخواهند بیاموزند باید به ایشان کمک شود.
۲ - اطفال راساً از معلم خودی آموزند.	۲ - کلان سالان بر علاوه اینکه از معلم خودی آموزند، از یکدیگر نیز می‌آموزند.
۳ - اطفال وابسته به دیگران است.	۳ - بزرگان نسبت به اطفال مستقل تراند.
۴ - معلم تصمیم میگیرد که شاکرد چه بخواند و چه بیاموزد.	۴ - بزرگ سالان خودشان تصمیم میگیرند که چه بخوانند و چه بیاموزند.
۵ - برای اطفال مضمون مرکز آموزش است.	۵ - برای بزرگ سالان حل مشکل مرکز آموزش است.
۶ - اطفال برای آینده می‌آموزند.	۶ - بزرگ سالان برای حال می‌آموزند.

و کودک به ذمین آنها جاگزین سازد. معنی پیداکوژی رهنمائی طفل است، یعنی روان کردن کودک و طفل به مدرسه و رهنمائی کردن آن. آن معلمیکه به فن تربیت یا پیداکوژی خوب فهمیده باشد معلومات خود را به شیوه خوب به شاگردان انتقال داده میتواند پس لازم است که مشخصات، صفات و مسؤلیت های معلم خوب مورد مطالعه قرار گیرد.

مشخصات، صفات و مسؤلیت های معلم خوب

از نظر دین مقدس اسلام عالم و معلم مقام عالی داشته چنانچه رسول اکرم ص، فرموده است:

۱ - (فضل العالم علی العباد کفضلنی علی ادناکم) الحدیث

ترجمه: فضیلت عالم بر عابد به اندازه زیاد است مانند فضیلت من بر ادنای شما.

۲ - (إِنَّمَا بُعِثْتُ مُعَلِّمًا) الحدیث

ترجمه: (به تحقیق من معلم فرستاده شده ام).

چون معلم مقام بسیار عالی دارد و دارنده این مقام عالی را سزاوار است یک سلسله مشخصات، صفات و مسؤلیت های را دارا باشد که این مشخصات معلم واضح است و آن معلمیکه نمونه شخصیت خوب برای شاگردان اش میباشد. حتماً شاگردانش کوشش مینمایند تا در خود خصوصیات معلم را پیدا نمایند. پس اکنون ما صفات، مشخصات و مسؤلیت های معلم خوب را تا حدی مورد مطالعه قرار میدهم.

الف: مشخصات یک معلم خوب خارج از درس:

۱ - از نظر اسلام و تقوی معلم خوب باید:

- مسلمان با تقوی و متدین باشد.

- دارای اخلاق حمیده باشد.

- حلیم بوده بار و دارای حوصله باشد.

- صادق، عادل و ثابت قدم باشد.

۳ - رشد (نمو) :

تعریف : رشد عبارت از جریان منظم تغییرات است که به شکل تدریجی و ارتقائی در فرد صورت میگیرد و این تغییرات از نقطه نظر فزیولوژی (علم الوظائف) از هر حیث فرد را قادر می سازد تا با وضع و حالت جدید محیطی سازگاری کرده بتواند .

خصوصیات رشد :

رشد چهار خاصیت عمده ذیل را داراست :

۱ - رشد جریان پیوسته و تدریجی است که وضع و حالت موجوده طفل را به ماضی و آینده وی ارتباط می دهد (طفل چیزی را که در گذشته آموخته برای حال ، چیزی را که اکنون می آموزد برای آینده وی ، بسیار مؤثر است) .

۲ - رشد به شکل تغییرات تدریجی در رفتار و کردار و نمود ظاهر میگردد لکن پدر ، مادر و معلم طوریکه دایماً همراهی اطفال در تماس هستند به این تغییرات کمتر متوجه می شوند نظیر به آنانیکه از اطفال دورتر اند زیرا آنها نیکه اطفال را دایم می بینند در مورد این تغییرات کمتر دقت و حساس دارند نظیر به کسانی که دیرتر با آنان می بینند .

۳ - رشد در ساعات مختلف انسان از قبیل عقلی ، اجتماعی ، عاطفی ، اخلاقی ، دینی ، هنری و غیره صورت میگیرد پس در اینجا والدین و معلمان و طیفه دارند تا تمام جوانب اطفال و شاگردان را در نظر گرفت و آنان را به جهت مثبت راهنمایی کنند .

۴ - جریان رشد در اطفال و شاگردان منقطع دارد بعضی از زود و بعضی از دیر رشد می نمایند بعضی در یکت ساحه و بعضی از در ساحات دیگر خوب و زود رشد میکنند . که علت این فرق ها صحت ، غذا ، محیط و وراثت میباشد و در آن وضع اجتماعی و فرهنگی محیط هم رول مهم و مؤثر دارد .

رشد و اختلافات فردی : - سال های اول زندگی طفل در تشکیل شخصیت آینده طفل یک اساس مهم را تشکیل میدهد یعنی این دوره سرمایه کامیابی و ناکامی آینده طفل محسوب می شود بناءً این

دوره قابل دقت و توجّه بسیار است .

چون رشد یک طرح معین است که همه به آن میرسد مگر فرق های در سرعت آن میباشد که بعضی زودتر و بعضی دیرتر آن را تحقیق می نمایند که عوامل آن ، فامیل ، محیط و اجتماع است لیکن خوشبختانه انسان مخلوق متغیر و انعطاف پذیر است که به اثر کمک و توجّه والدین ، ملا صاحب ، معلم و همبازی ها خوب کنترل و اصلاح شده میتواند که در آن محیط ، وراثت و اجتماع مؤثر و مفید ثابت می شود پس میتوانیم آن را به سه قسمت تقسیم نمائیم !

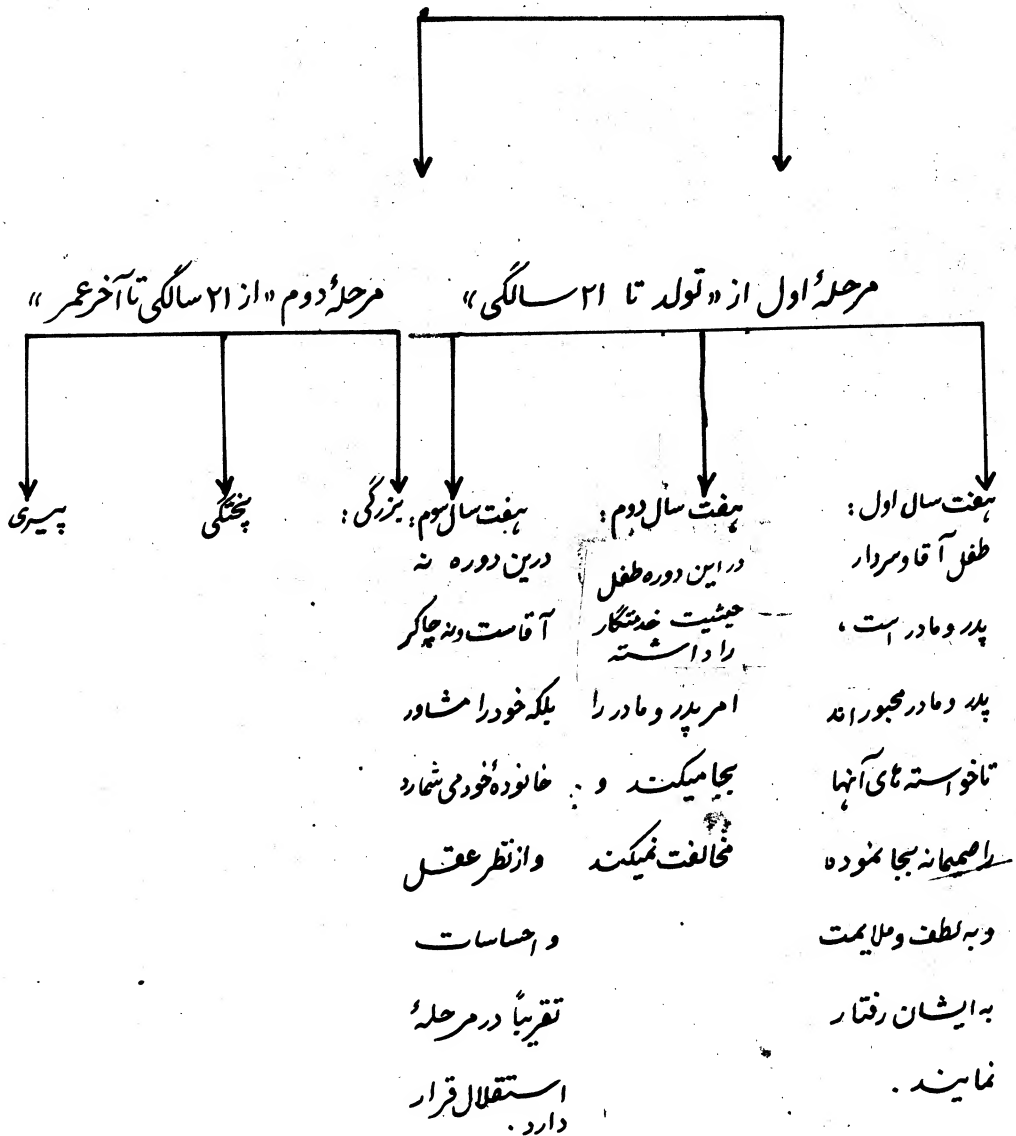
- ۱ - رشد افراد یک طرح معین را دنبال می نماید لکن اختلاف آن در سرعت و تندی است . اما جبریان طبیعی شان یکسان است یعنی رشد همه از سر شروع شده و به پای ختم میشود .
- ۲ - تربیه شاگردان در سال های اول زندگی بنا بر تماس وی با پدر ، مادر ، معلم و وضع آموزشی ، فرهنگی و اجتماعی او ارتباط دارد ، که بنیاد و اساس شخصیت ، رفتار و کردار آینده او را تشکیل میدهد .

- ۳ - در رفتار انسان ها طرح های مشابه وجود دارد مثلاً در حرکت ، نوشتن ، رسم کردن ، نقاشی ، کار ، خنده ، گریه ، خفگان ، خوشحالی ، سخن زدن ، محبت ، نفرت و غیره که در همه افراد بمشاهده می رسد ، ولی باهم تفاوت دارند .

مراحل تربیت انسان از نظر دین مقدس اسلام :

از نظر دین مبسب اسلام مراحل تربیت از حیث عمر طوری ذیل نشان داده شده است :

مراحل تربیت از نظر اسلام

۵ :- چار اصل اساسی آموزش :

طوری که از نظر روانشناسی یک سلسله مسائل مهم را در گذشته غور و بررسی نمودیم بهتر این خواهد بود تا به اصول اساسی آموزش نیز یک اشاره مختصر نمائیم :

۴	۳	۲	۱
چه چیز را تدریس کنیم؟	چه چیز را تدریس کنیم؟	چطور تدریس نماییم؟	چرا به شاگردان تدریس میکنیم؟
اولاً برای تدریس زمینه مساعد شود، شاگردان از رهگذر جسمی و روانی آماده گردند، موانع و مشکلات تدریس برداشته شوند تا شاگردان برای تدریس آماده شوند.	آن چیزها و مطالب باید به شاگردان درس داده شود که شاگردان به وحدانیت اللہ، آگاه گردند، و رسالت حضرت محمد (ص) و انبیاء، و اساتید دین مقدس اسلام آگاه شوند تا مصدر خدمت خوب برای خود و جامعه خویش بار آیند.	در تدریس محکم بانی، شفقت و لهجۀ نرم بسیار مفید و مؤثر است. لَيْسَ لِمَنْ تَعْلَمُونَ وَلَيْسَ تَتَعْلَمُونَ مِنْهُ "الحديث" نرم باشید به آنانیکه شما به ایشان تعلیم میدهید و به آنانیکه شما را تعلیم میدهد.	چون آموزش علم بالای ما فرض است و در اسلام مقام عالی دارد. يُوْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا ط پاره ۳۶۹ سوره بقره آیه ۲۶۹ خداوند علم و حکمت میدهد برای کسی که بخواهد و برای کسی که علم داد به تحقیق به او خیر کثیر داد. حضرت محمد (ص)، به مسجد قبا آمد و دید که در مسجد اصحاب کرام و دو دسته نشسته بودند یکی حلقه ذکر بود و دیگری حلقه علم. حضرت محمد (ص) فرمود هر دوی شما به کار خود مشغول هستید ولی خودشان در حلقه علم نشست و گفت: إِنَّمَا بَعَثْتُ مُعَلِّمًا "الحديث" به تحقیق من معلم فرستاده شده

فصل هشتم

وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ ط

پاره (۵) سورة النساء آیه (۵۸)

امتحان و ارزیابی

الف : امتحان :

تعریف : امتحان در لغت آزمایش ، سنجش و یا معلوم نمودن خوبی و بدی یک شی را گویند .
در اصطلاح امتحان یک عمل منظم و کنترل شده است که بمنظور تطبیق اهداف تعلیمی و تربیوی برای دریافت پیشرفت های تعلیمی و تربیتی شاگردان استعمال میشود .

یا به عبارت دیگر معلوم نمودن و آزمایش فهم و دانش شاگردان توسط معلم و ممتحن امتحان است
عملیه امتحان در طول سال یک یا دو مرتبه تحت نظارت معلم اداره مدرسه و یا مقام بلندتر تعلیم و تربیه طوری رسمی انجام میگردد .

اهداف امتحان

چرا امتحان میگیریم ؟ :

توسط اخذ امتحان نکات ذیل خوب معلوم شده میتواند :

- ۱ - آیا تدریس مثبت بود و یا خیر ؟
- ۲ - آیا بعد از امتحان در تدریس تغیر آورده شود یا نه ؟ (بهتر نمودن وضع تدریس) .

- ۳- ارزیابی نمودن معلم و شاگرد .
- ۴- دریافت و شناخت شاگردان با استعداد .
- ۵- دریافت و شناخت شاگردانیکه به کمک خاص ضرورت دارند .
- ۶- تشویق و ترغیب شاگردان .
- ۷- امتحان بحیث عملیه آموزش کمک مینماید .
- ۸- انتخاب شاگردان برای تحصیلات عالی و مسلکی .
- ۹- ارتقاء شاگردان از یک صنف به صنف دیگر .
- ۱۰- دریافت و معلوم نمودن اختلافات فردی .

ب : ارزیابی :

تعریف : ارزیابی عبارت از طرق و راه های است که جهت معلوم نمودن پیشرفت و ترقی کار و فعالیت افراد بکار میرود .

ارزیابی نیز از جمله عملیه آموزش شمرده میشود که از طرف معلم در جریان سال تعلیمی چندین بار بدون آنگاه قبلی و تعیین وقت بطور خصوصی هر وقتی که بخواهد صورت میگیرد .

ارزیابی به شکل دو امداد در جریان سال تعلیمی انجام میآید و کدام جنبه رسمی ندارد . توسط ارزیابی معلم میتواند از هر قسم خصوصیات تعلیمی و تربیوی شاگردان آنگاه حاصل نماید که به اساس این خصوصیات مذکور میتواند شاگردان خود را به گروه تقسیم نماید .

به اساس نتایج ارزیابی میتوانیم پروگرام مناسب تربیتی که موافق به رشد جسمی و ذهنی شاگردان باشد ترتیب نمائیم .

اهداف ارزیابی

چگونه ارزیابی میکنیم ؟

ارزیابی دو هدف عمده دارد :

الف ۱ - با معلم کمک میکند تا بداند که اهداف تربیوی کدام پیمانہ بسر رسیده است .

ب ۲ - معلم را در شناخت شاگردان کمک میکند .

در اهداف فوق هدف اولی آن عبارت از هدف اساسی و اصلی ارزیابی تربیوی میباشد .

هرگاه هدف از ارزیابی مساعد نمودن فضای خوب آموزش باشد پس باید نتایج ذیل را در نظر بگیریم .

۱ - تولید انگیزه مناسب برای آموزش .

۲ - غرض اصلاح و پیشرفت دریافت نکات قوی و ضعیف شاگردان .

۳ - گروه بندی شاگردان به اساس علایق ، سویه و استعداد آنها .

۴ - تاکید نمودن بالای حقایق و نکات مهم و ضروری .

۵ - تشویق نمودن شاگردان برای بدست آوردن اهداف خصوصی و عمومی .

۶ - تعیین درجه پیشرفت و ترقی شاگردان .

۷ - اصلاح آوردن در پروگرام های درسی .

۸ - رهنمائی کردن برای اصول تدریس خوب .

از لحاظ هدف دوم ارزیابی (شناخت شاگردان) باید نکات ذیل را در نظر داشت :

۱ - ارتقاء شاگردان از یک صنف به صنف دیگر (مثل امتحان سویه) .

۲ - مقایسه یک شاگرد با اعضای گروه آن .

۳ - مقایسه شاگردان یک گروه با شاگردان گروه دیگر .

- ۴- دریافت اختلافات فردی شاگردان .
۵- معلوم نمودن پیشرفت شاگردان در گروه .

ارزیابی یکی از اجزای مهم تدریس و آموزش است ، قراریکه تدریس و آموزش از گهواره تا گور میباشد و یک عملیه دوامدار است ، پس ارزیابی هم یک عملیه مستدام و دوامدار است . چون مفهوم امتحان و ارزیابی با هم بسیار نزدیک است پس اهداف آنها نیز در بعضی قسمت ها با هم مشابهت دارند .

تفریق های امتحان و ارزیابی

تفریق های امتحان و ارزیابی تدرار ذیل است :

ارزیابی	امتحان
۱- ارزیابی یک عمل غیر رسمی است .	۱- امتحان یک عمل رسمی است .
۲- ارزیابی بدون کدام اعلان انجام میگردد .	۲- امتحان در سال دو یا سه مرتبه بر اساس آگاهی قبلی گرفته میشود .
۳- ارزیابی یک عملیه دوامدار است .	۳- امتحان یک عمل غیر مستدام است .
۴- ارزیابی ترس و بیم ندارد .	۴- در امتحان خوف و ترس بسیار است .
۵- ارزیابی درجه بندی دارد مگر نمره ندارد .	۵- امتحان درجه بندی و نمره هر دو را دارد .
۶- ارزیابی کامیابی و ناکامی ندارد .	۶- امتحان کامیابی و ناکامی دارد .

در امتحان باید نکات ذیل در نظر گرفته شود:

- ۱ - امتحان باید هدف معین داشته باشد .
- ۲ - امتحان باید مطابق پروگرام تدریس شده تهیه و اخذ گردد .
- ۳ - سوالات باید از هر قسمت تدریس شده پروگرام باشد .
- ۴ - سوالات باید معیار واحد معین داشته باشد .
- ۵ - وقت امتحان هم باید تعیین شود (وقت امتحان حرش گردد) .
- ۶ - در امتحان باید برای نمرات یک معیار معین (ستندرد) موجود باشد .
- ۷ - باید کلیه سوالات موجود باشد .
- ۸ - به اساس تعداد شاگردان باید وقت تمام امتحان تعیین شود .
- ۹ - در امتحان باید از عدالت کار گرفته شود زیرا عدالت یکی از اوامر دین مقدس اسلام است چنانچه خداوند (ج) میفرماید .

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ الآية

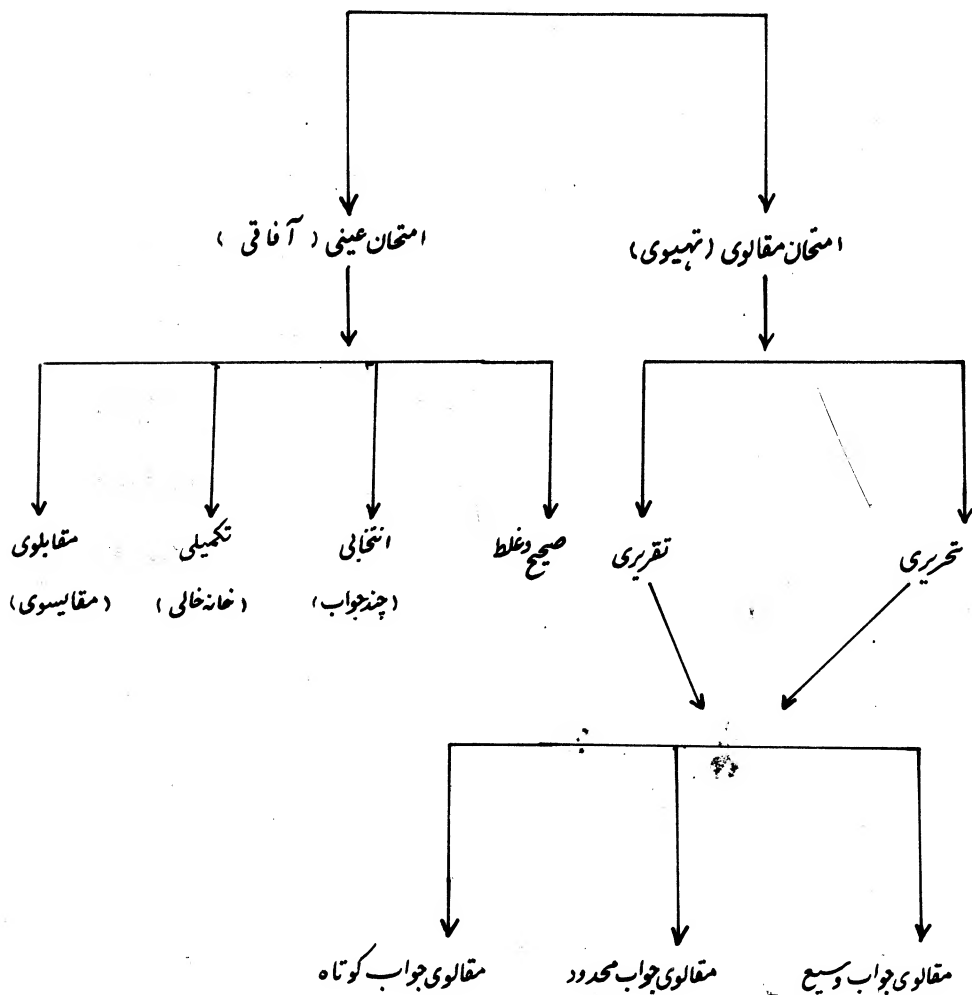
(پاره: ۱۴ . سوره النحل آیه ۹۰)

انقسام امتحان

هرگاه امتحان را از حیث انواع سوالات دسته بندی نمائیم درین صورت امتحان به

اقسام ذیل تقسیم شده میتواند:

انواع امتحانات

- کبر و غرور نداشته باشد .

- حرکات ، سکنات و لباس وی موافق به جامعه اسلامی باشد .

۲- در جامعه خود محبوبیت داشته باشد

۳- از اوضاع اجتماع و ماحول خود آگاه باشد .

۴- از مسایل روز یعنی اخبار ، حبر اید ، رادیو با خبر باشد .

ب :- صفات یک معلم خوب به ارتباط درس :

۱- یک معلم خوب باید در پلان درسی خود نکات آتی را در نظر بگیرد :

- هدف مشخص داشته باشد .

- آماده ساختن شاگردان برای درس " ترتیب و تنظیم صنف " .

- انتخاب روش های خوب و مناسب در تدریس .

- سهم ساختن شاگردان در فعالیت های درسی .

- انتخاب مواد درسی و طریق بکار بردن خوب آن در تدریس .

- در نظر گرفتن اختلافات فردی شاگردان .

- به تعلیم و تدریس خود جنبه عقلی دادن .

۲- بالایی مضمون و موضوع درسی حاکمیت داشته باشد .

۳- در صنف نظم و در سبیلین داشته و علاقه شاگردان را در تدریس جلب نماید .

۴- شاگردان را تشویق نموده ، در وقت لزوم گاه گاه تنبیه نماید .

۵- به آواز مناسب واضح و به سویی شاگردان تدریس نماید .

۶- قوانین و مقررات تعلیم و تربیه را مراعات نماید .

الف ۱- **امتحان مقالوی** ؛ درین امتحان شاگردان به روش قلمی خود و یا بطور شفاهی برای سوالات جواب تهیه میکنند. این قسم امتحان برای معلوم نمودن لیاقت شاگردان و تنظیم مواد لازم و مطالب و مفاهیم، خوب و مفید است. و بدو قسم میباشد: امتحان تحریری و امتحان تقریری.

I - **امتحان تحریری** ؛ درین امتحان شاگردان توسط روش قلمی خود برای سوالات جواب تهیه نموده مینویسند و به سه نوع میباشد. مقالوی جواب وسیع، مقالوی جواب محدود و مقالوی جواب کوتاه.

۱- **امتحان مقالوی جواب وسیع** ؛ درین نوع امتحان نظریه انواع دیگر، جوابات سوالات نامحدود بوده و نتیجه کنترل جواب بسیار مشکل است مثلاً راجع به ذکات معلومات مفصل خود را بنویسید ؟

۲- **امتحان مقالوی جواب محدود** ؛ درین نوع امتحان جواب سوالات محدود میباشد.

مثلاً ۱- دو فایده و دو نقص امتحان مقالوی را بنویسید ؟

۳- **امتحان مقالوی جواب کوتاه** ؛ درین نوع امتحان جواب سوالات امتحان بسیار کوتاه میباشد.

مثلاً ۱- سه دریای افغانستان را نام بگیرید ؟

II - **امتحان تقریری** ؛ امتحانیست که معلم بطور شفاهی از شاگردان سوال مینماید و شاگردان هم

بطور شفاهی جواب میدهند که این نوع امتحان مانند امتحان تحریری به سه نوع میباشد (تقریری جواب وسیع، تقریری جواب محدود و تقریری جواب کوتاه) و این نوع امتحان در زبان اهمیت زیاد داشته و ضروری میباشد.

ب ۱- **امتحان عینی** (آفاقی) ؛ درین نوع امتحان جوابات قبلاً تهیه شده که شاگردان

یا حل کنندگان از همه جوابات جواب صحیح تر آنرا تشخیص و انتخاب مینمایند، درین نوع امتحان به طرق مختلف جواب داده می شود و شاگردان وقت خود را به خواندن و فکر نمودن سپری مینمایند کیفیت این نوع امتحان توسط مهارت تهیه کنندگان تعیین میگردد.

النوع امتحان عینی (آفاقی) : امتحان آفاقی به چهار نوع است که هر یک آنرا ذیلاً تحت مطالعات در می دهیم :

۱ - امتحان صحیح و غلط : - درین امتحان سوالات طوری مطرح میشود که از دو حالت صحیح و غلط خالی نمیشد که با (بلی) یا (نه) ، یا (+) و (-) ، یا (ص) و (غ) بیان میشوند و وقتی استقال میشود که هدف ما معلوم نمودن استعداد های شاگردان باشد .
مثلاً : - سوالات ذیل را به دقت خوانده و در پهلوی سوال غلط (غ) ، و در پهلوی سوال صحیح حرف (ص) را بنویسید .

(غ) خط استوا کره زمین را به دو قسمت تقسیم نکرده است .

(ص) وطن عزیز ما افغانستان در بر اعظم آسیا واقع است .

۲ - امتحان مقایسوی یا مقابلهوی : - درین نوع امتحان سوالات در دو ستون طوری نوشته میشوند که یکی راستون سوالات و دیگری راستون جوابات گویند .
مثلاً : - دو ستون ذیل را مشاهده کنید برای هر سوال ستون اول در ستون دوم یک جواب است مثلاً حرف جواب سوال مربوطه را در پهلوی آن بنویسید .

ستون سوالات	ستون جوابات
(د) - احد او ند (ج)	الف : دین ماست
(ج) - ۱۲ - حضرت محمد (ص) :	ب : قرآن کریم
(الف) - ۱۳ - اسلام	ج : رسول خداوند (ج) است .
	د : یک است و شریک ندارد .

۳ - امتحان انتخابی (چند جوابه) : - این امتحان دو قسمت دارد که یکی را ساقه و دیگری را قسمت جوابات می نامند . امتحان چند جوابه دارای یک جواب صحیح و چند جواب غلط میباشد .

اگر تعداد جوابات سوالات چند جوابه زیاد باشد غلط بودن آن زود معلوم میشود. پس برای هر سوال باید سه یا چهار جواب تعیین شود.

مثلاً : برای سوال ذیل ۴ جواب تعیین شده شما حرف جواب صحیح آنرا دایره کنید .

$$\text{س : } \frac{1}{13} + \frac{2}{13} = ?$$

$$\text{الف : } \left(\frac{8}{13} \right) , \text{ ب : } \left(\frac{13}{17} \right) , \text{ ج : } \left(\frac{11}{13} \right) , \text{ د : } \left(\frac{1}{13} \right)$$

۲ - امتحان خانه خالی (تکمیلی) : درین امتحان از امتحان دهنندگان تقاضا میشود که جای خالی را پر و تکمیل نمایند نه اینکه شاگرد جواب را انتخاب کند و این جای خالی در اول ، وسط و آخری سوال واقع شده میتواند .

مثال ۱ - جای خالی ذیل را با کلمات مناسب تکمیل نمایند .

۱ : () ، از تمام ادیان سماوی کاملتر است (اسلام)

۲ : وطن عزیز مادر زمان () به افغانستان مسمی شده است . (احمد شاه بابا)

$$۳ : ۵ + ۲ = () \quad (۹)$$

ثبت نمرات امتحان در شقه و نتایج

طوری که قبلاً تعریف امتحان و ارزیابی ، فرق های امتحان و ارزیابی و درباره نکات مهمی که در یک امتحان باید در نظر گرفته شود بحث بعمل آمده است .

چون امتحان نمره دارد و پس برای دریافت نتایج شاگردان به شقه و نتایج ضرورت است پس درین قسمت لازم است تا درباره شقه و نتایج بحث کنیم . زیرا که نتایج و شقه و هم یک بخش امتحان است . بنابراین معلومات لازم که به شقه و نتایج ارتباط دارد در ذیل است .

۱ - در امتحان $\frac{1}{4}$ ماهه نام نویسی کردن شاگردان در شقه و نتایج .

۲ - ترتیب و جمع نمودن ضوابط حاضری شاگردان و درج آن در شقه ضوابط حاضری .

۳ - ترتیب نمودن روزمره شقه و درج نمرات شاگردان در آن .

۴ - ترتیب نمودن نتایج امتحان $\frac{1}{4}$ ماهه از طرقت نگران صنف .

۵ - ترتیب نمودن اطلاعیات ماهه .

۶ - ترتیب نمودن مواد فوق در امتحان سالانه .

الف : امتحان وسطی : وقتی که امتحان $\frac{1}{4}$ ماهه نزدیک شود آمر مدرسه مطابق به تعداد مضامین و شاگردان شقه و نتایج را به نگران صنف میدهد که اسامی شاگردان را از روی حاضری در آن بنویسد و پس به اداره مدرسه تسلیم نماید .

یک روز قبل از شروع امتحان نگران صنف حاضری شاگردان را از شروع سال تحصیلی تا به روز مذکور جمع مینماید و در شقه ضوابط حاضری آزمای نویسد یعنی شقه را طوری ترتیب مینماید که حاضر، غیر حاضر، مریض و رخصت در آن نوشته شود ، بعداً شرح آنرا مینویسد و در آخر شقه امضا کرده و به اداره تسلیم میکند .

شرح شقه ضوابط حاضری

(قرار شرح فوق حاضری شاگردان از شروع سال تحصیلی یعنی از تاریخ / / تا تاریخ / / بقلم خودم جمع و درج شقه گردیدم خوردگی، گل و تراش ندارد صحت است)

(امضاء)

در روز اول امتحان مطابق تقسیم اوقات آمر و یا معلم مدرسه شقه های مضمون دار و سوالات را که تقریباً یک هفته قبل تقسیم شده بود بعد از نشانی شد به ممحن میدهد بعد ممحن به شمول ممیز روانه صحنه امتحان میشوند و شروع به حصد امتحان مینمایند ، بعد ممحن به سوالات تحریری مره میدهد و آنرا از پارچه های امتحان شاگردان به ستون تحریری شقه درج مینماید باز امتحان تقریری را به حضور داشت ممیز اخذ کرده و نمرات امتحان تقریری را در ستون مربوطه آن مینویسد پس از آن نمرات تحریری و تقریری

راجع و حاصل آن را در ستون جمع نمرات نوشته و در ملاحظات شقه نمرات را به حروف (اطلائی) مینویسد.
 مثلاً : اگر یک شاگرد در امتحان تحریری مضمون پستو (۴) ، و در تقریری (۳) ، نمره بگیرد مجموعه
 هر دوی آن (۷) نمره میشود ، پس در ملاحظات (هفت پوره) نوشته میگردد . اگر امتحان تنها
 تقریری باشد ستون تحریری شقه از طرف ممحن نباشد و نمرات در ستون تقریری شقه درج میشود بعداً
 ممحن در آخر شقه شرح آنرا نوشته کرده پس از امضای میز شقه را به اداره مدرسه تسلیم مینماید .

نوشتن شرح در شقه ها :

(قرار شرح فوق نمرات امتحان پایه ۴ ماضی مضمون پستو حسب لیاقت شاگردان به حضور میز تعیین و درج
 شقه گردید . بدون تسلیم خوردگی ، گسل و تراش بطور صحت به اداره محترم مدرسه تسلیم شد و السلام
 امضاء ممحن ()
 " میز ()

هرگاه کدام نمره طوری تسلیم خوردگی گردد که باعث اشتباه شود ممحن در ستون ملاحظات شقه در
 پهلوی نمره مذکور صحت آنرا ذکر و تصدیق نموده امضاء مینماید . به همین ترتیب روزمره امتحان دوام
 میکند و ممحن شقه های مضمون و اریومیه را به آمر مدرسه تسلیم نموده و آمر مدرسه در تقسیم اوقات امتحان
 نشانی میکند تا اینکه بداند که چند نفر از استادان شقه های مربوطه خود را به اداره تسلیم نموده اند .

وقتی که ایام امتحان ختم گردید آمر مدرسه شقه های مضمون و اریومیه را که بطوریکه نقله ترتیب شده یکجا
 با شقه ضوابط حاضری به نگران صنف می سپارد و نگران صنف آنرا درج نتایج مینماید ، بعداً
 نمره هر شاگرد را جمع نموده هرگاه اوسط نمرات کدام شاگرد در یک یا چند مضمون از چهار نمره کمتر
 باشد ناکام شمرده می شود . نمرات شاگردان کامیاب را از روی نتایج بیرون نویس میکند و از
 نمره بلند شروع به درجه بندی شاگردان اقدام مینماید . هرگاه جمع نمرات دو یا چند نفر شاگرد با هم
 مساوی باشد هر شاگرد یک نفر حاضری کم داشته باشد در درجه بندی مقدم شمرده می شود و هرگاه

حاضری شان هم یکسان باشد اخلاق شان مدنظر گرفته می شود و اگر در حین شاق شان هم فرق وجود نداشت هر شاگردیکه در حاضری صنف نامش مقدم باشد در درجه بندی جلوتر محسوب می گردد .
بعد نگران صنف خلص نتایج را در قسمت فوقانی هر ورق خانه پری کرده و شرح نتایج را بطور ذیل تحریر نموده امضاء می نماید .

(قرار شرح فوق نمرات و حاضری شاگردان از روی شقه های مضمونوار و شقه ضوابط حاضری در نتایج بقلم خودم درج گردید که از جمله (۳۰۰) سی نفر شاگرد (۲۲) بیست و دو نفر کامیاب و (۸) هشت نفر ناکام میباشند قلم خوری گل و تراش ندارد صحت است . والسلام . (امضاء)
بعد از ترتیب و ثبت نتایج از طرف نگران نمرات و نتیجه امتحان در اطلاع نامه های درج می گردد ، نخست نگران صنف آنرا امضاء نموده بعد آمر یا سر معلم مدرسه اطلاع نامه را امضاء میکنند و به شاگردان توزیع میگردد و هدایت داده میشود تا اطلاع نامه های خود را به خانه برده و آن را توسط پدر یا ولی خود امضاء نمایند و بعد اطلاع نامه های خود را به نگران صنف مربوطه خود تسلیم نموده تا در امتحان سالانه مورد استفاده قرار بگیرد .

ب - امتحان سالانه : در امتحان سالانه هم عیناً مانند امتحان $\frac{1}{4}$ ماهه عمل میشود ، اما در امتحان سالانه حاضری از شروع الی ختم سال تعلیمی جمع میگردد و درج شقه می شود ، شاگردانیکه فیصدی حاضری را تکمیل نکرده باشند در شقه ضوابط حاضری محروم نوشته میشوند و از روی همین شقه نگران در تمام شقه های غرض آسانی کار محتملین بمقابل نام آنها محروم نوشته می نماید تا فرق غایب و محروم شده بتواند و آن عده شاگردانیکه شامل امتحان بون مکرر در روز امتحان حاضر نباشند در شقه غایب امتحان نوشته میشوند .

فرق امتحان $\frac{1}{4}$ ماهه و سالانه

۱- در امتحان $\frac{1}{4}$ ماهه شقه و نتایج بطوریکه نقله و در امتحان سالانه شقه را دو نقله

و نتایج دو نقله یا سه نقله ترتیب میشود.

۲ - امتحان $\frac{1}{4}$ ماهه نصف مجموعه ندارد اما امتحان سالانه نصف مجموعه دارد، هرگاه کدام شاگرد نصف مجموعه را تکمیل نکند ناکام محسوب میشود.

۳ - امتحان $\frac{1}{4}$ ماهه مشروطی و محدودی ندارد اما امتحان سالانه مشروطی و محدودی دارد.

۴ - هرگاه شاگرد در امتحان $\frac{1}{4}$ ماهه در یک مضمون کمتر از (۴) نمره اخذ نموده باشد ناکام محسوب میشود.

۵ - هرگاه اوسط نمرات امتحان سالانه شاگرد در یک مضمون از (۴) نمره کمتر باشد مشروط یک مضمون و اگر اوسط نمرات در دو مضمون کمتر از (۴) نمره باشد مشروط دو مضمون محسوب میشود.

۶ - هرگاه در امتحان سالانه اوسط نمرات یک شاگرد در سه مضمون کمتر از (۴) نمره باشد و در یک مضمون

به (۱) نمره ضرورت داشته باشد و (۶۰) مجموعه نمرات را تکمیل کرده باشد مجلس معلمان

میتواند در یک مضمون (۱) نمره برای شاگرد موصوف بدهد تا مشروط دو مضمون محسوب شود.

۷ - نمرات امتحان $\frac{1}{4}$ ماهه و سالانه هر مضمون جمع و بر دو تقسیم میشود و حاصل تقسیم در ستون اوسط

نتایج درج میشود.

۸ - نتیجه و درجه بندی امتحان سالانه شاگردان از روی اوسط نمرات صورت میگیرد. وقتی که نتایج

بطور دو نقله یا سه نقله ترتیب شد نگران صنف شرح آثران نوشته و امضا می نماید و نمرات را در اطلاعات

شاگردان درج و نخست نگران صنف و بعد آمر یا سر معلم مدرسه آثر امضا میکند، روزیکه برای

ابلاغ نتایج تعیین گردیده پهلوی شاگردان توزیع می نماید. وقتی که نتایج از طرف نگران صنف به اداره

تسلیم شد از طرف آمر و یا سر معلم هیأت سه نفری تعیین میشوند تا شقه های امتحان $\frac{1}{4}$ ماهه را با نتایج

و به همین ترتیب شقه های امتحان سالانه را با شقه های نتایج تطبیق نمایند اگر کدام اصلاح در نتایج

بمیان می آید از طرف هیأت تطبیق و امضای شود. بعد از امضای هیأت تطبیق، سر معلم

به شکل صنف بندی خلص نتایج را در صفحه اول با شقه های ضمیمه نتایج کرده و به مقامات و مراجع

مربوطه ارسال میدارد. این است یک نمونه از شقه های نتایج.

مدرس (امام ابوحنیفه)
صنف (اول)
مضمون ()
امتحان (پایه هفده)
(محل رحیم)
میمز (-)
تاریخ (۶۹/۲۳۰)

مدرس (امام ابوحنیفه)
صنف (اول الف)
مضمون (دینیات)
امتحان (سالانه)
معلم (محل رحیم)
میمز (جان محمد)
تاریخ ()

شماره	شهرت		تاریخ	محل رحیم	ملاحظات
	اسم	ولد			
۱	احمد	بسم الله	۹۰	۵	شامل امتحان
۲	محمود	عتیق الله	۹۰	۰	
۳	زمری	جان محمد	۵۰	۴۵	محرور امتحان
۴	محمد گل	عبد الرحمان	۹۵	۰	شامل امتحان
۵	نور محمد	فیض محمد	۸۹	۶	"
۶	محمد اعظم	رحیم الله	۹۴	۱	"
۷	قرار	شرح فوق			حافری شگردان صنف
۸	اول الف	از تاریخ			الی / /
۹	به قلم خود	جمع			درج شقه هداگر دیده
۱۰	صحت	تحت			
					والسلام
					امضای نگران صنف

شماره	شهرت		تاریخ	محل رحیم	ملاحظات
	اسم	ولد			
۱	احمد	بسم الله	۱۰	۱۰	ده پوره
۲	محمود	عتیق الله	/	/	غایب امتحان
۳	زمری	جان محمد	/	/	محرور
۴	محمد گل	عبد الرحمان	۸	۸	هشت پوره
۵	نور محمد	فیض محمد	۶	۶	شش پوره
۶	محمد اعظم	رحیم الله	۷	۷	هفت پوره
۷	قرار	شرح فوق			مضمون دینیات
۸	حسب	لیاقت			شاگردان بحضور داشت
۹	میمز	مختتم			تعیین درج شقه گردیده و قسم
۱۰	خوردگی	محل و تراش			ندارد صحت است
					وبه اداره محترم تسلیم شد
					والسلام
					امضای محقق
					امضای ممیز

ARTIC

B

6.407

IRC

1201

cp.2

F < 17

III

سالانه	درصد کاهش	تعداد دانش آموزان
۶	۶	۱۰۰
۵	۶	۱۰۰
۴	۵	۱۰۰
۱	۰	۱۰۰
۱	۰	۱۰۰
۰	۱	۱۰۰
۰	۰	۱۰۰

۱ ازبیت سال

(VΛ)

(۱) حرار شرج فوق غمرات آبخان $\frac{1}{4}$ مایه و سالنه از شفته می پختن وار وضوابط حاضر فی درج نتایج هذ ذکر دیه صحیح است و سلام

امضا

ج :- مسئولیت های یک معلم خوب در پیشروی درس به ارتباط تربیه شاگردان ؛

۱ - در زندگی شاگردان تغییر مثبت بوجود آوردن .

- شاگردان را صالح و مطابق روحیه اسلام برای اجتماع تربیه کردن .

- " تربیت دادن مفید و سالم شاگردان برای فایده و اجتماع "

- در شاگردان روحیه محبت و خدمت به وطن را پروراندن .

۲ - شاگردان را به قوانین و مقررات مدرسه آشنا کردن .

طوری که معلم دارای اوصاف زیاد می باشد و ما نمیتوانیم تمام صفات آنرا درین چند سطر

تکمیل و بیان نمائیم لذا باید معلمین محترم متوجه به مسئولیت های سنگین خود و خصوصاً در شرایط فعلی انقلاب

و هجرت باشند و بخاطر رضای خداوند رحیم ، در تربیت خوب اسلامی اولاد شهیدان ، مهاجران

و امت مسلمان خدمات شایان و قابل قدر را انجام دهند .

فصل دوم

اهداف آموزشی و تربیتی

طوری که دیده میشود تمام امورات زندگی را که ما و شما انجام میدهم در آن اهداف موجود میباشد ولی در آن صورت این فعالیت و واجبات ما خوب موثر واقع شده میتواند که اهداف آن شخص، دقیق، مکمل و خوب واضح و معین باشد.

اگر یک شخص بطور آگاهانه بخاطر رسیدن به هدف یا اهداف خود عمل کند، از کار و فعالیت خود راضی، خوشنود و مطمئن میباشد. برخلاف اگر اهداف آن گنگ، ناقص و غیر مشخص باشد در کار خود احساس نارامی، خستگی و بی اعتمادی می نماید. به همین ترتیب در یک جامعه اسلامی موضوعات تعلیم و تربیه که سبب نجات و فلاح افراد یک جامعه شمرده میشود، هرگاه اهداف این موضوعات آشکارا و بطور صحیح منسجم نشده باشد، معلم و شاگردانش بی هدف حرکت نموده احساس بی اعتمادی و خستگی مینماید. برای اینکه اهداف در تعلیم و تربیه ضروریات اولیه را تشکیل میدهند، بهترین است که اولتر از همه استادان باید در باره مشخص کردن اهداف معلومات پیدا کنند و این را بدانند که چطور آن را در پلان خود جاد دهند تا مانند استادان هدفمند وظایف خود را انجام دهند، در اینجا لازم دیده میشود که از تعریف، اقسام و قسمت های عمده اهداف تعلیمی و تربیتی و طرز نوشتن آن ذکر بعمل آید. تا با استفاده از آن استادان گرامی وظایف خود را بوجه احسن انجام داده و بسر برسارند.

تعریف هدف :

هدف در لغت مقصد و مرام را گویند و در اصطلاح نتیجه پیش بینی شده یک کار را هدف گویند.

بطور عموم اهداف به دو قسم است :

۱ - اهداف مقدس .

۲ - اهداف نامقدس .

۱ - **اهداف مقدس :** عبارت از اهدافیست که به اساسات دین مبسب اسلام استوار و موافق به معیارهای مثبت اجتماع بشری بوده و مقصد در آن حصول رضای خداوند (ج) باشد . بطور مثال بسر رساندن هر کار و فعالیت آموزشی و تربیتی که در نتیجه آن رضامندی خداوند (ج) حاصل شود مانند قصد پرورش و تربیت نمودن شاگردان به روحیه اسلامی و انسانی از جمله اهداف مقدس اند .

۲ - **اهداف نامقدس :** عبارت از اهداف اند که به نتایج غیر اسلامی ، شیطانی و ضد بشری ختم میگردد و مقصد در آن تنها بدست آوردن مادیات و رافنی نگهداشتن اشخاص و شباع و برآورده کردن خواہشات نفسانی و مادی میباشد .

در جامعه انسانی فعالیت های قساقسم برای اهداف گوناگون انجام میگردد که از آنجمله یکی هم عملیه تعلیم و تربیه است . از اینکه تعلیم و تربیه یکی از خواسته های کلی جامعه انسانی بوده و برای همه انسان تعلیم به مثابه غذا ضروری است «تعلیم فریضه اسلامی است» و موضوع مورد بحث ما نیز تعلیم و تربیه است . بناءً درباره اهداف تعلیم و تربیه بحث مینمایم . طوریکه اهداف تعلیمی و تربیتی دارای قسام زیادی بوده پس ما در اینجا صرف اهداف تعلیمی و تربیتی را از روی وسعت تحت مطالعه قرار میدهم .

اقسام اهداف تعلیمی و تربیتی از لحاظ وسعت

۳- خصوصی

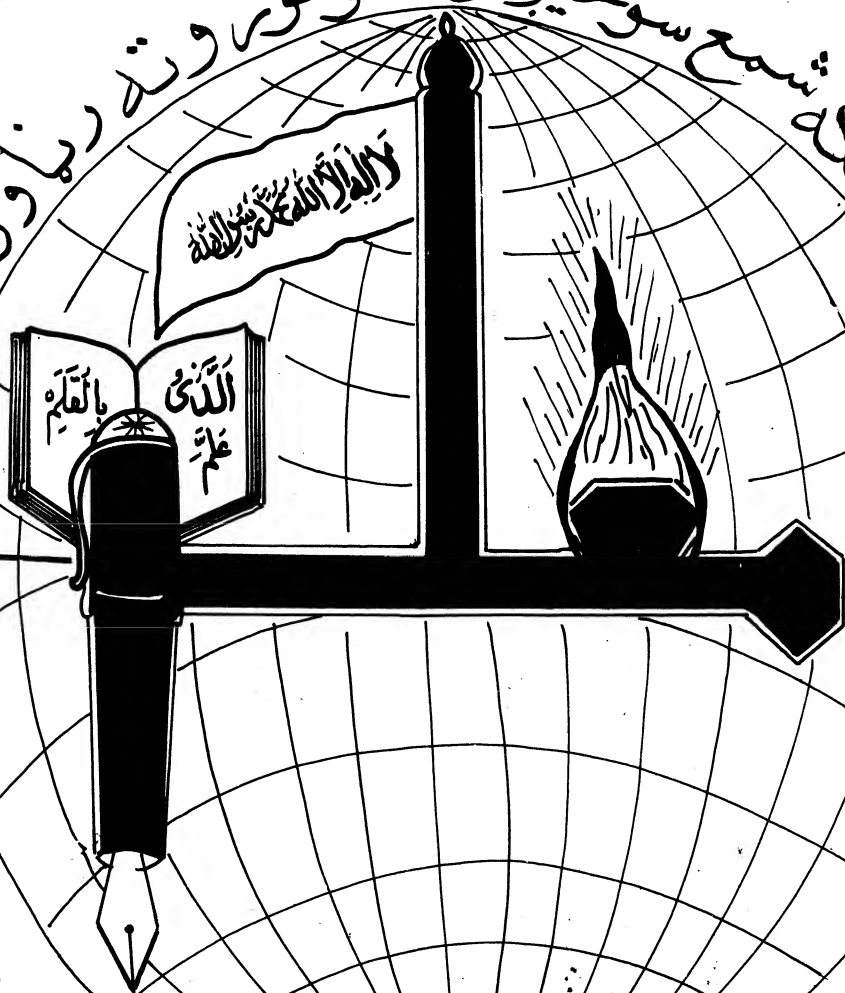
۲- عمومی

۱- نهائی

۱- **هدف نهائی :** نتیجه مطلوب و آخری یک کار پلان شده را هدف نهائی گویند . مثلاً هدف تعلیم و تربیه اسلامی اینست که یک جامعه سالم اسلامی تشکیل شود و برای تشکیل نمودن جامعه

إِنَّمَا بُعِثَ مُعَلِّمًا

بِسُورَتِي كَلَّمَ شَمْعَ سَوَّحِيذِي خَوْنُورَتِهِ دِهَادِرُوِي

مُعَلِّمٌ بِهَمْثِ شَمْعٍ فِي سُرُوْدِهِ دِيْگَرَانِ رُوْشَنِي مَبْدَاهِلِ

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على رسول الكريم وعلى اله واصحابه اجمعين
يرفع الله الذين آمنوا منكم والذين اوتوا العلم درجات ط

مقدمه:

استادان محترم و معلمین گرانقدر!

این مسلک مقدس را که شما برای خود انتخاب نموده اید، آیا فکر کرده اید که چرا معلم هستید؟
و یا اینکه چرا میخواهید معلم باشید؟ با خود منخيث يك معلم با درد فکر كنيد و بسينيد تمام موضوعات
و مضامين مسلکی تربیه معلم که درین رساله درج و تحریر گردیده آن را برای این میاآموزید که چطور برای تدریس
تان و پیشرفت آن آماده شوید.

تعلیم و تربیه یکی از ضروریات مهم انسان محسوب میگردد. و از جانب دیگر تجارب مسلکی معلّمن
اولتر از همه عناصر ضروری و مهم برای ازدیاد معلومات مسلکی معلمان قبول شده و به همین ترتیب هدف
و مقصد اصلی تربیه معلم امروزی و فردا عبارت از تربیت مکمل اسلامی شاگردان از نگاه جسمی، ذهنی، هیجانی،
اجتماعی و فرهنگی خوب اسلامی آنها میباشد.

به همین منظور هیئت تربیوی استادان تعلیم و تربیه «آی. آر. سی» واقع هنگو طی حبریان تقریباً
دو سال در قسمت تربیه مسلکی استادان زحمات زیادی را متحمل گردیده اند و تا الحال چندین سینما در کمپ
برای تربیه معلمان مدارس تنظیم های جهادی، تعلیمات دینی، سواد جهادی و همچنان در حصه تربیه مربی

و اهداف تعلیمات جهادی را در شرایط فعلی از طریق تدریس اقدام نمایند ، و به حد طاقت
و توان در شیوه تدریس شان تغییر مثبت به میان آید .

« به امید پیروزی انقلاب اسلامی در سرتاسر جهان »

ومن الله التوفیق

پروگرام تعلیم و تربیه هنگلو

اظہار امتنان!

چون قبلاً بہ تعداد ۵۰۰ نسخہٴ این کتاب «سیمینار مسلکی برای معلمان مدارس تنظیم دی جہادی» بہ کمک مالی یک تن از برادران معارف درست مہا حبر مادر سال ۱۳۶۸ ہش مطابق ۱۹۹۰ م بزبان پستو بچاپ رسید و بعد از سپری شدن سیمینار مسلکی تربیہٴ معلم ، برای اشتراک کنندگانیکہ از داخل کشور و دیار ہجرت سہم گرفتہ بودند توسط دفتر تعلیم و تربیہٴ ہنگو توزیع کردید .

اینک در اثر تقاضای عدہٴ زیاد از معلمان گرامی مدارس جہادی داخل و خارج کشور بار دوم تصمیم گرفتہ شد تا بہ تعداد ۲۵۰۰ نسخہٴ آن بزبان دی دری و پستو در ہذا سنہ ۱۳۶۹ ہش - ۱۹۹۱ م چاپ گردد .

از اینکہ پروژہٴ محدسکتور تعلیم و تربیہٴ پوہنتون نبراسکا تحت نظر و رہنمائی بنا علی محترم دوکتور عبدالمقیم "رحمن زی" مسؤل موسسہٴ مذکو بنا بر ہمکاری و قیمت چاپ ثانی این کتاب از طریق پروژہٴ موصوف ماراکمک و مساعدت میکند ، بدینوسیلہ از موصوف و جملہٴ منسوبین و کارمندان شان اظہار تشکر ، امتنان و ابراز قدر دانی میکنیم .

» پروگرام تعلیم و تربیہٴ ہنگو «

سازمان مللی برای معلمان مدارس تنظیم‌های جهادی

I R C
آی . آر . سی

پروگرام تعلیم و تربیه صلح

INTERNATIONAL
RESCUE
COMMITTEE

1989 - م

سال ۱۳۶۸ ه ش

ترتیب کنندگان :

استادان پروگرام تعلیم و تربیه هنگو!

گل حبیب ، محمد سمیع ، محمد اسحق ، عبد الہاشم ، شیر ملوک ، محمد قاسم ، ولی محمد ، عبدالواسع ،
محمد قاسم " داج " عبد الحبیب ، عبد الوکیل ، محمد نعیم و میرزا محمد .

همکار مسئول : محمد سمیع .

تعداد چاپ :

سال : ۱۳۶۸ هـ ، ش

مطبعه : ()

حق چاپ محفوظ است .

فهرست

صفحه

عناوین

مقدمه

الف

۱

فصل اول : ۱- تعلیم و تربیه .

۵

۲- مشخصات ، صفات و مسؤولیت های معلم خوب .

۵

مشخصات یک معلم خوب خارج از درس .

۶

صفات یک معلم خوب به ارتباط درس .

۷

مسؤولیت های یک معلم خوب در پهلوی درس
به ارتباط تربیه شاگردان .

۸

فصل دوم : اهداف آموزشی و تربیتی .

۸

تعریف هدف .

۹

اقسام هدف .

۱۰

قسمت های عمده هدف آموزشی .

۱۱

طرز درست نوشتن یک هدف .

۱۱

غلطی های عمده که در نوشتن اهداف رخ میدهد .

۱۴

پلان درسی .

فصل سوم :

۱۴

تعریف پلان درسی .

۱۵

فواید عمده و وظائف پلان درسی .

۱۵

نکات و مراتب اساسی در ساختن پلان درسی .

۱۵

مراحل پلان درسی .

فهرست

صفحه	عناوین
۱۸	۲ - پلان عمومی :
۱۹	- فواید و اهمیت ساختن پلان عمومی .
۲۰	- جدول نمونه ئی پلان عمومی .
۲۴	- نمونه ئی پلان درسی .
۳۵	فصل چهارم : اصول تدریس .
۳۶	- فرق بین طرق قدیم و جدید تدریس .
۳۸	- روش سوال و جواب .
۴۰	- روش مسابقه .
۴۱	- روش احب برای نقش .
۴۲	- روش کارگردایی .
۴۷	فصل پنجم : ترتیب و تنظیم صنف و حل مشکلات آن .
۴۷	I - ترتیب و تنظیم صنف .
۴۹	۲ - حل مشکلات صنفی .
۵۲	فصل ششم : مواد درسی :
۵۲	- تعریف مواد درسی .
۵۳	- تهیه مواد درسی .
۵۶	- نکات اساسی که باید در وقت استعمال مواد درسی مدنظر گرفته شود .

۵۷	فصل هفتم : روانشناسی (سلوک شناسی) .
۵۸	- تعریف روانشناسی .
۵۸	- روانشناسی تربیتی .
۵۸	- شناخت شاگردان .
۵۹	- دوره طفولیت و بزرگی و اختلاف آن در آموزش .
۶۰	- رشد (نمو) .
۶۲	- مراحل تربیت انسان از نظر دین مقدس اسلام .
۶۳	- چهار اصل اساسی آموزش .
۶۴	فصل هشتم : امتحان و ارزیابی :
۶۴	۱- امتحان : - تعریف امتحان .
۶۵	- اهداف امتحان .
۶۶	۲- ارزیابی : - تعریف ارزیابی .
۶۶	- اهداف ارزیابی .
۶۷	- فرق بین امتحان و ارزیابی .
۶۸	- در امتحان باید نکات ذیل در نظر گرفته شود .
۶۹	انواع امتحانات :
۷۰	- امتحان مقالوی .
۷۰	- امتحان عینی « آفاقی » :
۷۲	ثبت نمرت امتحان در شقه های نتایج .
۷۳	امتحان وسطی « اوسطی » .
۷۵	امتحان سالانه .
۷۵	فرق بین امتحان اوسطی و سالانه .
۷۷	جدول نمونه ای شقه های نتایج .